

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО»**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК**

**ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОРГАНІЗАЦІЯ СУДОВИХ
ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ»
(відповідно до вимог ECTS)**

для студентів I курсу

**Харків
«Право»
2011**

ББК 67.9(4УКР)7
Н 15

У к л а д а ч і: Т. Б. Вільчик,
А. В. Іванцова,
Ю. І. Крючко,
А. В. Лапкін,
Л. М. Москвич,
І. В. Назаров,
О. О. Овсяннікова,
І. О. Русанова,
Н. В. Сібільова,
Р. Р. Трагнюк,
О. О. Шандула

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 4 від 29.07.2011 р.)*

Н 15 **Навчально-методичний** посібник для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни «Організація судових та правоохоронних органів» (відповідно до вимог ECTS) для студентів I курсу / уклад. : Т. Б. Вільчик, А. В. Іванцова, Ю. І. Крючко та ін. – Х. : Нац. ун-т «Юрид. акад. України імені Ярослава Мудрого», 2011. – 74 с.

ББК 67.9(4УКР)7

© Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», 2011
© «Право», 2011

1. ВСТУП

Навчальна дисципліна “Організація судових та правоохоронних органів” є однією із вступних навчальних дисциплін, яка дає вихідні знання про судову та правоохоронну діяльність та систему спеціально уповноважених на її здійснення органів та посадових осіб. Коло таких органів досить широке. Традиційно до них належать суди, прокуратура, органи досудового розслідування, органи юстиції, органи внутрішніх справ, органи Служби безпеки України, адвокатура, нотаріат.

Мета вивчення даної дисципліни – дати майбутнім юристам чітке уявлення про формування цих органів, їх систему, склад і структуру, принципи їх організації, функції, взаємодію один з одним, іншими державними та громадськими організаціями, їх соціальне призначення. Особлива увага приділяється судам, оскільки вони наділені повноваженнями по здійсненню судової влади.

Курс “Організація судових та правоохоронних органів” має своїм завданням сформувати у студентів загальні знання щодо поняття, характеристики та змісту судової та правоохоронної діяльності; кола органів, установ, що мають повноваження щодо здійснення цієї діяльності, ознак розмежування цих органів та характеристик їх компетенції; характеристики статусу посадових осіб, яким надано право здійснення цієї діяльності, їх прав, обов’язків та гарантій діяльності. Оволодіння цими знаннями допоможе їм зорієнтуватися у майбутній професії, сформувати уявлення про зміст діяльності кожного правоохоронного органу та виявити індивідуальну схильність до того чи іншого напрямку юридичної діяльності.

Навчальна дисципліна “Організація судових та правоохоронних органів” за своїм предметом є базовою, оскільки дає знання, без володіння якими неможливе якісне засвоєння таких навчальних дисциплін, як конституційне право, кримінально-, цивільно-, адміністративно-процесуальне право, прокурорський нагляд тощо. У ній надані матеріали, які не охоплюються іншими навчальними курсами.

Одна із особливостей цієї дисципліни полягає в тому, що від тих, хто її вивчає, вимагається засвоєння численних нормативних актів. Становище ускладнюється ще й тим, що триває процес удосконалення законів та інших нормативних актів, у тому числі й тих, що безпосередньо стосуються організації й основ діяльності судів та правоохоронних органів.

Курс “Організація судових та правоохоронних органів” передбачає різні форми навчання: лекції, практичні заняття, індивідуальне консультування викладачем студентів з проблемних питань; колоквиуми, експериментальні форми практичних робіт, тестування, написання курсових та контрольних робіт, вирішення практичних ситуацій; самостійну роботу студентів з нормативними та літературними джерелами, що рекомендовані для вивчення в рамках курсу.

Практичні заняття – одна з основних форм навчання. Їх мета полягає у засвоєнні основних теоретичних положень і відпрацюванні навичок практичного застосування законодавчих норм, що регулюють діяльність судових та правоохоронних органів. Практичні заняття проходять у формі відповідей студентів на теоретичні питання, вирішення практичних завдань, ділових ігор, вивчення конкретних практичних прикладів. З найважливіших теоретичних тем курсу проводяться колоквиуми.

На практичних заняттях перевіряється ступінь засвоєння студентами теоретичних питань курсу, положень законодавства та практики його застосування. Перевірка знань здійснюється також завдяки проведенню поточного модульного контролю.

Значна увага приділяється самостійній роботі студентів та проведенню індивідуальних консультацій. Виконання самостійної роботи дає можливість студенту закріпити та поглибити теоретичні і практичні знання, отримані в процесі вивчення окремих тем курсу, навчитися самостійно працювати з різними інформаційними джерелами, інтерпретувати матеріали періодичної літератури, аналізувати навчальну та наукову літературу, практику роботи судових та правоохоронних органів, отримати навички дослідної роботи.

Підсумковою формою контролю знань є іспит, який має на меті перевірити рівень засвоєння теоретичних знань, уміння

застосовувати ці знання при вирішенні конкретних професійних задач, а також самостійно працювати з науковою та навчальною літературою.

У результаті вивчення курсу “Організація судових та правоохоронних органів” студенти повинні:

- **знати** сутність та поняття судової влади, її характерні ознаки, завдання та функції;

- поняття та значення принципів організації та діяльності судової влади;

- характеристику правоохоронної діяльності, відомості про органи, що здійснюють таку діяльність, їх структуру, завдання, функції, компетенцію, повноваження та основи статусу посадових осіб, які працюють у цих органах;

- принципи побудови, завдання та основні напрями діяльності системи органів прокуратури, дізнання та досудового слідства, адвокатури та нотаріату, Служби безпеки України, Міністерства внутрішніх справ, Міністерства юстиції;

- **уміти** розкрити сутність та поняття судової влади, її характерні ознаки, завдання та функції;

- розкрити сутність понять та значень принципів організації та діяльності судової влади;

- правильно тлумачити та застосовувати нормативно-правові акти щодо організації та діяльності судових та правоохоронних органів при вирішенні практичних ситуацій;

- **оволодіти** відомостями про побудову судової системи в цілому, повноваження Конституційного Суду України й судів загальної юрисдикції, організаційне забезпечення діяльності судів;

- **вільно орієнтуватися** в системі нормативно-правових актів щодо організації та діяльності судових та правоохоронних органів.

2. ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ п/п	Тема	Усього годин	У тому числі		
			лекції	практичні (семінарські) заняття	самостійна робота

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Судова влада в Україні

1	Предмет, система та нормативні джерела курсу “Організація судових та правоохоронних органів”	6	2	2	2
2	Судова влада: функції та система принципів	12	4	4	4
3	Судова система	12	4	4	4
4	Статус суддів	10	2	4	4
5	Органи, що забезпечують функціонування судової влади	6	2	2	2

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Правоохоронні органи України

6	Прокуратура	8	2	4	2
7	Органи внутрішніх справ	6	2	2	2
8	Органи Служби безпеки України	6	2	2	2
9	Органи досудового розслідування	6	2	2	2
10	Адвокатура	6	2	2	2
11	Органи та установи юстиції	5	2	1	2
12	Нотаріат	1	–	1	–
Разом		90*	26	30	28

* Із них індивідуальна робота – 6 год.

ЗАТВЕРДЖЕНО
вченою радою Національного університету
“Юридична академія України імені Ярослава
Мудрого” (протокол № 11 від 30.06.2011 р.)

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ОРГАНІЗАЦІЯ СУДОВИХ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ”

СУДОВА ВЛАДА В УКРАЇНІ

Т е м а 1. Предмет, система та нормативні джерела курсу “Організація судових та правоохоронних органів”

Предмет і система навчальної дисципліни “Організація судових та правоохоронних органів”. Загальна характеристика судової та правоохоронної діяльності: поняття, ознаки та види. Судові та правоохоронні органи держави: поняття, система та загальна характеристика. Міжнародні стандарти організації та функціонування судових та правоохоронних органів. Система норм національного та міжнародного права щодо регулювання організації і діяльності судових та правоохоронних органів, їх класифікація і характеристика.

Т е м а 2. Судова влада: функції та система принципів

Поняття судової влади, її характерні ознаки. Роль судової влади у правовій державі. Функції судової влади: поняття та ознаки. Принципи судової влади: поняття, система, характеристика, значення. Судочинство як процесуальна форма здійснення судової влади: поняття, види, відмінність від інших процедур державної діяльності, міжнародно-правові стандарти судової процедури. Акти судової влади: види, ознаки, характеристика. Суд як орган судової влади, компетенція судових установ. Види судів, порядок їх утворення. Структура та склад суду. Голова суду та його заступник: повноваження, порядок призначення та звільнення з посади. Апарат суду: поняття, склад. Основні питання організації роботи суду.

Т е м а 3. Судова система

Судова система: поняття, види, загальна характеристика. Принципи побудови судової системи. Поняття рівня судової системи, судової інстанції. Система судів загальної юрисдикції: місцеві та апеляційні, вищі спеціалізовані суди, Верховний Суд України – структура, компетенція, місце в судовій ієрархії. Спеціалізація судів загальної юрисдикції. Конституційний Суд України: статус, завдання, принципи діяльності, компетенція.

Т е м а 4. Статус суддів

Судді як носії судової влади: право на заняття судової посади, порядок заняття посади судді, процедура призначення та звільнення з посади, відповідальність судді, строк повноважень судді. Статус суддів: поняття, класифікація та загальна характеристика прав, обов'язків та повноважень, гарантії незалежності та недоторканності. Народні засідателі та присяжні: вимоги, статус, компетенція, порядок залучення до виконання обов'язків носіїв судової влади.

Т е м а 5. Органи, що забезпечують функціонування судової влади

Державна судова адміністрація: статус, система органів, повноваження. Вища рада юстиції: статус, склад та порядок формування, повноваження. Кваліфікаційні комісії суддів: склад та порядок формування, повноваження. Органи суддівського самоврядування: завдання, види, повноваження.

ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ УКРАЇНИ

Т е м а 6. Прокуратура

Місце прокуратури в системі державних органів. Міжнародно-правові рекомендації стосовно ролі прокуратури в системі державних органів і в системі судочинства. Функції прокуратури, їх загальна характеристика. Принципи організації і діяльності прокуратури. Система органів прокуратури та організація їх роботи. Генеральний прокурор України: порядок призначення та звільнення з посади, строк повноважень, повноваження з керівництва органами прокуратури. Склад і структура Генеральної прокуратури України, прокуратури Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, районних та міських прокуратур. Спеціалізовані прокуратури: види, компетенція. Вимоги, що ставляться до кандидатів на посади прокурорів і слідчих, порядок призначення та звільнення.

Т е м а 7. Органи внутрішніх справ

Органи внутрішніх справ: поняття, система, завдання та місце в системі правоохоронних органів. Міністерство внутрішніх справ України, головні управління та управління Міністерства внутрішніх справ в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі: завдання, структура та повноваження. Органи внутрішніх справ у районах (містах): структура та повноваження. Відділи (управління) Міністерства внутрішніх справ на транспорті. Міліція: поняття, структура, повноваження.

Т е м а 8. Органи Служби безпеки України

Завдання, система, основні напрями діяльності органів Служби безпеки України. Правоохоронна функція Служби безпеки України. Вимоги до осіб, які приймаються на службу до органів Служби безпеки України. Контроль за діяльністю органів Служби безпеки України.

Т е м а 9. Органи досудового розслідування

Поняття та види органів досудового розслідування кримінальних справ. Перспективи реформування органів досудового розслідування. Органи дізнання: поняття, система, завдання, компетенція. Органи досудового слідства: поняття, система, завдання, компетенція. Структура слідчого апарату. Вимоги, що ставляться до осіб, які призначаються на посади слідчих.

Т е м а 10. Адвокатура

Сучасні системи адвокатури, їх характеристика. Адвокатура в Україні: поняття, завдання, принципи організації та діяльності, форми та види адвокатської діяльності. Право на заняття адвокатською діяльністю. Права та обов'язки адвоката, адвокатська таємниця. Гарантії адвокатської діяльності. Оплата праці адвокатів. Кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури: види та повноваження. Дисциплінарна відповідальність адвокатів. Припинення адвокатської діяльності.

Т е м а 11. Органи та установи юстиції

Органи та установи юстиції: поняття, система, завдання, компетенція. Міністерство юстиції України, управління Міністерства юстиції в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, районні відділи юстиції: структура та повноваження.

Т е м а 12. Нотаріат

Нотаріальна діяльність: поняття, форми, види, принципи здійснення. Органи і особи, які здійснюють нотаріальні дії. Право на зайняття нотаріальною діяльністю. Права та обов'язки нотаріуса. Нотаріальна таємниця і гарантії її дотримання.

4. ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

Тема 1. Предмет, система та нормативні джерела курсу “Організація судових та правоохоронних органів”

П л а н

1. Предмет і система навчальної дисципліни “Організація судових та правоохоронних органів”.

2. Взаємозв’язок навчальної дисципліни “Організація судових та правоохоронних органів” з суміжними навчальними дисциплінами.

3. Загальна характеристика судової та правоохоронної діяльності: поняття, зміст, ознаки та види.

4. Судові та правоохоронні органи держави: поняття, система та загальна характеристика.

5. Міжнародні стандарти організації та функціонування судових та правоохоронних органів.

6. Система норм національного законодавства щодо регулювання організації і діяльності судових та правоохоронних органів, їх класифікація і характеристика.

Список нормативних актів та літератури

Конституція України від 28.06.1996 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (зі змін. від 30.09.2010 р.).

Загальна декларація прав людини від 10 груд. 1948 р. / М-во юстиції України. – К.: Логос, 1998. – 8 с.

Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод від 04.11.1950 р. // 36. договорів Ради Європи. – К.: Парлам. вид-во, 2000. – С. 27-45.

Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основних свобод 1950 р., Першого Протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Закон України від 17.07.1997 р. № 475/97-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1997. – № 40. – Ст. 263; 1999. – № 22-23. – Ст. 197.

Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 груд. 1966 р. // Права людини. Міжнар. договори України, декларації, док. – К., 1992. – С. 36-62.

Основні принципи незалежності судових органів від 06.09.1985 р. // Международ. защита прав человека. Док. и коммент. – Х.: Синтекс. – 1998. – С.162-166.

Європейська хартія про статус суддів // Вісн. Верхов. Суду України. – 1998. – № 4. – С. 2-9.

Рекомендація № R (94) 12 Комітету Міністрів держав-членам щодо незалежності, дієвості та ролі суддів // Там же. – 1997. – № 4 (6). – С. 10-11.

Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 р. № 2453-VI // Офіц. вісн. України. – 2010. – № 55/1. – Ст. 1900.

Про Конституційний Суд України: Закон України від 26.10.1996 р. № 422/96-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 49. – Ст. 272.

Про Вищу раду юстиції: Закон України від 15.01.1998 р. № 22/98-ВР // Там же. – 1998. – № 25. – Ст. 146.

Про прокуратуру: Закон України від 05.11.1991 р. № 1789-XII // Там же. – 1991. – № 53. – Ст. 793.

Про міліцію: Закон України від 20.12.1990 р. № 565-XII // Відом. Верхов. Ради УРСР. – 1991. – № 4. – Ст. 20 (із змін. та допов.).

Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-XII // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – № 27. – Ст. 382.

Про адвокатуру: Закон України від 19.12.1992 р. № 2887-XII // Там же. – 1993. – № 9. – Ст. 62.

Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-XII // Там же. – 1993. – № 39. – Ст. 383.

Положення про Міністерство юстиції України: постанова Кабінету Міністрів України від 14.11.2006 р. № 1577 // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 45. – Ст. 3020.

Положення про Міністерство внутрішніх справ України: постанова Кабінету Міністрів України від 04.10.2006 р. № 1383 // Там же. – 2006. – № 40. – Ст. 2687.

Положення про Державну судову адміністрацію України [Електронний ресурс]: затв. рішенням Ради суддів України від 22.10.2010 р. № 12. – Режим доступу: <http://court.gov.ua/olsa>. – Заголовок з екрана.

Конституція України: наук.-практ. комент. / редкол.: В.Я. Тацій, О.В. Петришин, Ю.Г. Барабаш та ін. – 2-е вид., переробл. і доповн. – Х.: Право, 2011. – 1128 с.

Організація судової влади в Україні: навч. посіб. / І.Є. Марочкін, Н.В. Сібільова, В.П. Тихий та ін. – Х.: Одиссей, 2007.

Порівняльне судове право: навч. посіб. / І.Є. Марочкін, Л.М. Москвич, Н.В. Сібільова та ін.; за ред. І.Є. Марочкіна та Л.М. Москвич. – Х.: Право, 2008.

Судові, правоохоронні та правозахисні органи України / О.С. Семерак. – 2-е вид., переробл. і доповн. – К.: Знання, 2008. – 392 с.

Організація судових та правоохоронних органів: підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл. / І.Є. Марочкін, Н.В. Сібільова, В.П. Тихий та ін.; за ред. І.Є. Марочкіна і Н.В. Сібільової. – 2-е вид., переробл. і доповн. – Х.: Одиссей, 2011. – 376 с.

Іваницький С.О. Судова влада та правоохоронні органи України / С.О. Іваницький. – 2-е вид., переробл. і доповн. – К.: Кондор, 2009. – 150 с.

Судові та правоохоронні органи України. – К.: Вид. Паливода А.В., 2009. – 224 с.

Євграфова Є. Базова дисципліна з організації та функціонування системи судових та правоохоронних органів України / Є. Євграфова // Юрид. Україна. – 2009. – № 8. – С. 120-124.

Подолька А.М. Поняття, ознаки та сутність правоохоронної діяльності / А.М. Подолька // Наук. вісн. Дніпропетр. держ. ун-ту внутр. справ України. – 2009. – № 3 (44): зб. наук. пр. – Д.: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2009. – С. 17-23.

Т е м а 2. Судова влада: функції та система принципів

П л а н

1. Генезис інституту судової влади в Україні.
2. Поняття судової влади, її характерні ознаки.

3. Форми реалізації судової влади.
4. Функції судової влади.
5. Суд як орган судової влади.
6. Судді як носії судової влади.
7. Судочинство як процесуальна форма здійснення судової влади: поняття та види.
8. Поняття принципів судової влади. Їх система і значення.
9. Характеристика принципів судової влади.

Завдання

1. Суд розглянув у судовому засіданні кримінальну справу по звинуваченню Х. та інших у скоєнні навмисного вбивства з хуліганських спонукань. Враховуючи велику небезпеку злочину, у складі суду брали участь три професійних судді та два народних засідателі.

Чи відповідає закону склад суду, який розглянув справу? У якому складі суддів здійснюється розгляд справ? Охарактеризуйте правові форми і правову природу участі представників народу у здійсненні правосуддя.

2. Учні 9-го класу Г. (15 років) та Б. (16 років) за попередньою змовою вкрали зі шкільного кабінету комп'ютер, а також два пальта учнів, які зберігалися у гардеробі.

За клопотанням адміністрації школи місцевий суд розглянув кримінальну справу в актовому залі школи, де навчались Г. і Б. На процесі були присутні вчителі, батьківський актив та учні.

Чи відповідають дії суду принципам судової влади? Охарактеризуйте зміст і значення принципу гласності і відкритості судового процесу. Назвіть правові гарантії реалізації принципу гласності і відкритості судового процесу.

3. Звинувачений у скоєнні посадового злочину К. заявив у суді клопотання про виклик перекладача, вказавши, що судочинство ведеться українською мовою та усі свідки по спра-

ві розмовляють українською мовою, а він її розуміє погано.

Порадившись, місцевий суд виніс ухвалу про відмову у задоволенні клопотання, мотивуючи своє рішення тим, що підсудний володіє російською мовою, яка є його рідною мовою, і тому, у зв'язку з великою схожістю російської та української мов, необхідності у перекладачеві немає. Головуючий при цьому роз'яснив підсудному, що якщо окремі слова для нього будуть незрозумілі, то їх йому перекладе один з суддів або секретар судового засідання.

Чи відповідають дії суду принципам судової влади? Охарактеризуйте зміст і значення принципу мови судочинства. Назвіть правові гарантії його реалізації.

4. Суддя апеляційного суду внаслідок автомобільної аварії втратив 90 відсотків зору, однак, незважаючи на наявність необхідного стажу, заяву про вихід у відставку не подавав, аргументуючи свою позицію тим, що справи у апеляційному суді завжди розглядаються колегіально, і він у ході судового розгляду може звернутися за необхідності за допомогою до інших суддів, які будуть спільно з ним в одній колегії слухати справу.

Чи відповідає позиція судді вимогам закону? У чому полягає сенс колегіального розгляду справ?

Список нормативних актів та літератури

Всеобщая декларация прав человека от 10 дек. 1948 г. // Международ. док. по правам человека. – Харьков: РИФ “Арсин, ЛТД”, 2000. – С. 6-12.

Європейська хартія про статус суддів // Вісн. Верхов. Суду України. – 1998. – № 4. – С. 2-9.

Конституція України від 28.06.1996 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (зі змін. від 30.09.2010 р.).

Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 р. № 3781-ХІІ // Там же. – 1994. – № 11. – Ст. 50.

Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України від 23.12.1993 р. № 3782-ХІІ // Відом. Верхов. Ради України. – 1994. – № 11. – Ст. 51; 2003. – № 16. – Ст.124.

Про Конституційний Суд України: Закон України від 26.10.1996 р. № 422/96-ВР // Там же. – 1996. – № 49. – Ст. 272.

Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. № 3477-ІV // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 12. – Ст. 792.

Про Вищу раду юстиції: Закон України від 15.01.1998 р. № 22/98-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1998. – № 25. – Ст.146.

Про доступ до судових рішень: Закон України від 22.12.2005 р. № 3262-ІV // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 1. – Ст. 13.

Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 р. № 2453-VI // Там же. – 2010. – № 55/1. – Ст. 1900.

Кодекс адміністративного судочинства України // Відом. Верхов. Ради України. – 2005. – № 35-36, № 37. – Ст. 446.

Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру судових рішень: постанова Кабінету Міністрів України від 22.05.2006 р. № 740 // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 22. – Ст. 1623.

Основные принципы независимости судебных органов, принятые резолюциями Генеральной Ассамблеи ООН от 29.11.85 г. и 13.12.85 г. // Международ. акты о правах человека: сб. док. – М.: Б.и., 2000. – С. 168-170.

Бринцев В.Д. Стандарти правової держави: втілення у національну модель організаційного забезпечення судової влади: моногр. / В.Д. Бринцев. – Х.: Право, 2010. – 464 с.

Конституція України: наук.-практ. комент. / редкол.: В.Я. Тацій, О.В. Петришин, Ю.Г. Барабаш та ін. – 2-е вид., переробл. і доповн. – Х.: Право, 2011. – 1128 с.

Москвич Л.М. Статус суддів: теоретичний та порівняльно-правовий аналіз / Л.М. Москвич. – Херсон. – 2004. – 223 с.

Сібільова Н.В. Еволюція поняття “правосуддя” / Н.В. Сібільова // Питання боротьби зі злочинністю: зб. наук. пр. – Вип. 10. – Х.: Право, 2005. – С. 186-190.

Жуйков В. М. Судебная реформа: проблемы доступа к правосудию / В.М. Жуйков. – М. : Статус, 2006. – 283 с.

Овчаренко О.М. Доступність правосуддя та гарантії його реалізації: моногр. / О.М. Овчаренко. – Х.: Право, 2008. – 304 с.

Статус суддів: навч. посіб. / кол. авт.: І.Є. Марочкін, Ю.І. Крючко, Л.М. Москвич та ін.; за заг. ред. І.Є. Марочкіна. – Х.: Право, 2009.

Овсяннікова О.О. Транспарентність судової влади: моногр. / О.О. Овсяннікова. – Х.: ФІНН, 2010. – 336 с.

Організація судових та правоохоронних органів: підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл. / І.Є. Марочкін, Н.В. Сібільова, В.П. Тихий та ін.; за ред. І.Є. Марочкіна і Н.В. Сібільової. – 2-е вид., переробл. і доповн. – Х.: Одиссей, 2011. – 376 с.

Т е м а 3. Судова система

П л а н

1. Поняття та складові судової системи: рівні (ланки) та судові інстанції.

2. Зміст міжнародно-правових стандартів побудови судової системи. Принципи побудови судової системи за Конституцією України та їх реалізація в Законі України “Про судоустрій і статус суддів”.

3. Передумови та порядок утворення та ліквідації судів.

4. Система та зміст повноважень голів місцевих та апеляційних судів. У чому полягають і чим зумовлені відмінності в обов'язках їх повноважень?

5. Вищі спеціалізовані суди: види і повноваження. Структурний склад вищого спеціалізованого суду.

6. Пленум вищого спеціалізованого суду: порядок формування, повноваження.

7. Місце в судовій системі Верховного Суду України. Система та зміст його повноважень.

8. Завдання та основні принципи діяльності Конституційного Суду України. Порядок його формування.

9. Повноваження Конституційного Суду України.

Завдання

5. У судді місцевого суду Г. 30 червня завершився 5-річний строк призначення його вперше на посаду. За поданням Голови Верховного Суду України Вища кваліфікаційна комісія суддів України рекомендувала його кандидатуру для обрання Верховною Радою України, надіславши необхідні документи до відповідного комітету Верховної Ради України на початку червня. Але розгляд у комітеті та, відповідно, на пленарному засіданні Верховної Ради України був запланований на початок вересня.

Враховуючи ці обставини, Голова Верховного Суду України видав розпорядження, згідно з яким на період до обрання судді Г. Верховною Радою України, керуючись п. 4 ч. 1 ст. 24 Закону України “Про судоустрій і статус суддів”, доручив йому розгляд справ лише про адміністративні правопорушення.

Які кадрові повноваження має Голова Верховного Суду України? Чи правильне рішення прийняв Голова Верховного Суду України стосовно судді Г.? Чи розповсюджується повноваження Голови Верховного Суду України на запровадження у суді “внутрішньої спеціалізації”? Що означає поняття “спеціалізований суд” і як воно співвідноситься з поняттям “спеціалізація суддів”?

6. До голови місцевого суду зі скаргою на суддю М. звернулися потерпілий С. та його представник адвокат Н. Вони скаржилися, що незважаючи на їх клопотання на ознайомлення з протоколом судового засідання, заявлене у передбачений законом триденний строк, а ні після завершення 7 діб, що надані законом для виготовлення протоколу, а ні протягом трьох діб, що даються законом для ознайомлення з ним, їм не була надана можливість реалізації їх права. Лише за дві доби до завершення 15-денного строку на апеляційне оскарження вони отримали змогу ознайомитись з протоколом судового засідання, що унеможливило виконання усіх вимог до апеляційної скарги.

Оскільки скарги такого змісту на суддю М. голова суду отримував неодноразово, та враховуючи, що згідно з процесуальним законом протокол судового засідання у суді першої ін-

станції веде секретар судового засідання і підписують головуючий та вказаний секретар, він вирішив притягнути до дисциплінарної відповідальності обох.

Судді М. він оголосив зауваження, а секретареві судового засідання – догану, про що видав відповідний наказ.

Хто має право накладати дисциплінарні стягнення на секретаря судового засідання? Чому? Який вид повноважень здійснював голова місцевого суду? Яка природа взаємовідносин голови суду і судді суду?

7. Голова апеляційного загального суду вніс на затвердження зборів суддів апеляційного суду запропонований ним персональний склад судових палат. Збори суддів затвердили пропозицію голови суду.

Суддя Р., який після розподілу почав працювати у судовій палаті з цивільних справ, через декілька тижнів звернувся до голови суду з проханням перевести його до судової палати з кримінальних справ, оскільки його попередній досвід у якості судді і професійний та науковий інтерес більш пов'язані з розглядом кримінальних справ, ніж цивільних. Голова суду відмовив у проханні, мотивуючи тим, що існуючий персональний розподіл його, як керівника суду, задовольняє, він є оптимальним, оскільки враховує у міру можливості професійні якості і нахили усіх суддів, а не лише одного. Тоді суддя Р., керуючись п. 2 ч. 5 ст. 115 Закону України “Про судоустрій і статус суддів”, звернувся до зборів суддів апеляційного суду області з проханням підтримати його бажання працювати в судовій палаті з кримінальних справ. Загальні збори, вислухавши усі доводи судді Р. та заперечення голови суду, дійшли висновку, що доцільніше суддю Р. ввести у склад судової палати з кримінальних справ.

Чи були компетентними збори суддів у вирішенні питання, з яким звернувся до них суддя? Які наслідки позитивного вирішення прохання судді? Які повноваження зборів суддів? Яке призначення органів суддівського самоврядування, які вони мають організаційні форми?

Список нормативних актів та літератури

Конституція України від 28.06.1996 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (зі змін від 30.09.2010 р.).

Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 р. № 2453-VI // Офіц. вісн. України. – 2010. – № 55/1. – Ст. 1900.

Про Вищу раду юстиції: Закон України від 15.01.1998 р. № 22/98-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1998. – № 25. – Ст. 146.

Про Конституційний Суд України: Закон України від 26.10.1996 р. № 422/96-ВР // Там же. – 1996. – № 49. – Ст. 272.

Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 62 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 3 частини другої статті 18, статей 32, 33, 34, 35, 36, 37, підпункту 5 пункту 3 розділу VII “Прикінцевих та перехідних положень” Закону України “Про судоустрій України” (справа про Касаційний суд України) від 11.12.2003 р. № 20-рп/2003 // Офіц. вісн. України. – 2003. – № 51. – Ч. 1. – Ст. 2705.

Про затвердження Інструкції з діловодства в місцевому загальному суді: наказ Держ. суд. адмін. України від 27.06.2006 р. № 68 // Там же. – 2006. – № 31. – Ст. 2266.

Про затвердження Інструкції з діловодства в апеляційних та місцевих адміністративних судах: наказ Держ. суд. адмін. України від 15.12.2008 р. № 134 // Там же. – 2009. – № 6. – Ст. 186.

Конституція України: наук.-практ. комент. / редкол.: В.Я. Тацій, О.В. Петришин, Ю.Г. Барабаш та ін. – 2-е вид., переробл. і доповн. – Х.: Право, 2011. – 1128 с.

Банчук О.А. Вимоги статті 6 Конвенції про захист прав і основних свобод до процедури здійснення судочинства / О.А. Банчук, О.Р. Куйбіда. – К.: ІКЦ “Леста”, 2005. – 116 с.

Стефанюк В. Судова система України та судова реформа / В. Стефанюк. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 176 с.

Шишкін В.І. Судові системи країн світу: навч. посіб.: [у 3-х кн.]. – К.: Юрінком Інтер, 2001.

Русанова І.О. Суд присяжних в Україні: проблеми становлення та розвитку / І.О. Русанова. – Х.: ВД ІНЖЕК, 2005.

Тихий В.П. Правова природа, повноваження, рішення та висновки Конституційного Суду України / В.П. Тихий // Вісн. Акад. адвокатури України. – Вип. 10. – 2007. – С. 5-19.

Астрова Л.М. Склад і особливості формування Конституційного Суду України / Л.М. Астрова // Там же. – Вип. 10. – 2007. – С. 27-32.

Назаров І.В. Принципи побудови судової системи: моногр. / І.В. Назаров – Х.: ФІНН, 2009. – 144 с.

Організація судових та правоохоронних органів: підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл. / І.Є. Марочкін, Н.В. Сібільова, В.П. Тихий та ін.; за ред. І.Є. Марочкина і Н.В. Сібільової. – 2-е вид., переробл. і доповн. – Х.: Одиссей, 2011. – 376 с.

Москвич Л.М. Ефективність судової системи: концептуальний аналіз: моногр. / Л.М. Москвич. – Х.: ФІНН, 2011. – 384 с.

Назаров І.В. Судові системи країн Європейського Союзу та України: генезис та порівняння: [моногр.] / І.В. Назаров. – Х.: ФІНН, 2011. – 432 с.

Селіванов А.О. Питання теорії конституційного правосуддя в Україні: актуальні питання сучасного розвитку конституційного правосуддя / А.О. Селіванов, А.А. Стрижак. – К.: Логос, 2010. – 276 с.

Т е м а 4. Статус суддів

П л а н

1. Суддя – носій судової влади. Гарантії незалежності суддів.
2. Вимоги, що ставляться до кандидатів на посаду судді.
3. Порядок заняття суддею посади. Призначення на посаду судді. Обрання на посаду судді безстроково.
4. Права та обов'язки судді.
5. Особливості юридичної відповідальності суддів.
6. Притягнення судді до дисциплінарної відповідальності: підстави і порядок.

7. Припинення повноважень судді. Звільнення судді з посади.

8. Забезпечення судді. Порядок та умови.

Завдання

8. Громадянин України С., 26 років, відпрацювавши три роки юрисконсультантом за контрактом на одному з приватних підприємств, звернувся до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України з проханням, щоб Президент України призначив його суддею місцевого загального районного суду.

Чи відповідає закону такий порядок призначення суддею? Назвіть вимоги, що встановлені у законодавстві до кандидатів на посаду суддів. Який порядок обрання та призначення на посаду суддів в Україні?

9. Суддя місцевого загального суду, призначений вперше, до займання посади судді був одним із засновників юридичної фірми. Але, ставши суддею, він після робочого дня, а також у вихідні дні консультував постійних клієнтів фірми, які оплачували його послуги на банківський рахунок фірми.

Коли про це стало відомо, його запросили до кваліфікаційної комісії суддів, щоб або спростувати цю інформацію, або дати стосовно неї пояснення.

Суддя підтвердив правдивість інформації і пояснив, що він не бачить у його вчинках порушень закону:

– по-перше, він давав консультації поза приміщенням суду і не в робочий час, тобто на його службових обов'язках це ніяк не відбивалося;

– по-друге, він консультував клієнтів з питань законодавства у сфері підприємницької діяльності, спори з яких, якщо такі виникають, розглядаються господарськими судами, а він працює у загальному місцевому і за внутрішньою спеціалізацією розглядає кримінальні справи;

– по-третє, у юридичній фірмі працюють тільки його син зі своєю дружиною, які ще не мають значного досвіду і тому не можуть консультувати зі складних питань права, що може відби-

тися на іміджі фірми, а звідси і на розмірах доходів, а існуюча ситуація дозволяє його сім'ї бути матеріально забезпеченою, а значить і він як суддя є більш незалежним, ніж його колеги.

Чи сумісна вказана діяльність зі статусом судді? Якщо ні, то яке рішення має прийняти кваліфікаційна комісія? Який орган і в якому порядку приймає рішення про несумісність?

10. 4 вересня 2010 р. громадянин Р. подав заяву до територіального управління Державної судової адміністрації України про призначення його на посаду професійного судді вперше, а 22 вересня він передав до відповідного територіального управління Державної судової адміністрації України всі необхідні документи на заняття посади судді.

Територіальне управління Державної судової адміністрації України відмовило у прийнятті пакета документів.

На якій підставі громадянину Р. було відмовлено в прийнятті документів? Яка процедура прийняття документів на заняття посади професійного судді вперше?

11. У заступника голови вищого спеціалізованого суду, доктора юридичних наук, який пропрацював на посаді судді 31 рік і має допуск до державної таємниці рівня “цілком таємно”, є 16-річний улюблений онук, який попросив дідуся подарувати йому на повноліття автомобіль моделі BMW X6.

Чи зможе суддя задовольнити прохання онука за рахунок свого посадового окладу і в який строк? Який рівень суддівської винагороди встановлений законом і від чого він залежить?

Список нормативних актів та літератури

Конституція України від 28.06.1996 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (зі змін. від 30.09.2010 р.).

Основні принципи незалежності судових органів від 06.09.1985 р. / Международ. защита прав человека. Док. и коммент. – Х.: Синтекс. – 1998. – С. 162-166.

Європейська хартія про статус суддів // Вісн. Верхов. Суду України. – 1998. – № 4. – С. 2-9.

Рекомендація № R (94) 12 Комітету Міністрів держав-членам щодо незалежності, дієвості та ролі суддів // Вісн. Верхов. Суду України. – 1997. – № 4 (6). – С. 10-11.

Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 р. № 2453-VI // Офіц. вісн. України. – 2010. – № 55/1. – Ст. 1900.

Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України від 23.12.1993 р. № 3782-XII // Відом. Верхов. Ради України. – 1994. – № 11. – Ст. 51; 2003. – № 16. – Ст.124.

Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 р. № 3781-XII // Там же. – 1994. – № 11. – Ст. 50.

Про Вищу раду юстиції: Закон України від 15.01.1998 р. № 22/98-ВР // Там же. – 1998. – № 25. – Ст.146.

Про застосування законодавства, що забезпечує незалежність суддів: постанова Пленуму Верховного Суду України / за заг. ред. В.Т. Маляренка // Постанови Пленуму Верховного Суду України 1972-2002: офіц. вид. – К.: Вид-во А.С.К., 2003. – С. 23-30.

Про застосування законодавства, що передбачає державний захист суддів, працівників суду і правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у судочинстві: постанова Пленуму Верховного Суду України від 18.06.1999 р. № 10 // Законодавство України про судову правоохоронну діяльність: зб. нормат. актів. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – С. 176-180.

Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України про офіційне тлумачення положень частин першої, другої статті 126 Конституції України та частини другої статті 13 Закону України “Про статус суддів” (справа про незалежність суддів як складову їхнього статусу) від 01.12.2004 р. № 19-рп/2004 // Офіц. вісн. України. – 2004. – № 49. – Ст. 3220.

Конституція України: наук.-практ. комент. / редкол.: В.Я. Тацій, О.В. Петришин, Ю.Г. Барабаш та ін. – 2-е вид., переробл. і доповн. – Х.: Право, 2011. – 1128 с.

Судова реформа в Україні: проблеми і перспективи: [матеріали наук.-практ. конф.] (м. Харків, 18-19 квіт. 2002 р.) / редкол.: В.В. Сташис та ін. – К.; Х.: Юрінком Інтер, 2002.

Організація судової влади в Україні / за наук. ред. А.О. Селіванова. – К.: Юрінком Інтер, 2002.

Грошевой Ю.М. Проблемы формирования судейского убеждения в уголовном судопроизводстве / Ю.М. Грошевой. – Харьков: Вища шк., 1975.

Подкопаев С.В. Дисциплинарна відповідальність суддів: сутність, механізм реалізації / С.В. Подкопаев. – Х.: ВД ІНЖЕК, 2003. – 192 с.

Москвич Л.М. Статус суддів: теоретичний та порівняльно-правовий аналіз / Л.М. Москвич. – Херсон, 2004. – 223 с.

Москвич Л.М. Статус судді: питання теорії та практики / Л.М. Москвич, С.В. Подкопаев, С.В. Прилуцький. – Х.: ВД ІНЖЕК, 2004.

Астрова Л.М. Склад і особливості формування Конституційного Суду України / Л.М. Астрова // Вісн. Акад. адвокатури України. – Вип. 10. – 2007. – С. 27-32.

Москвич Л.М. Правовий статус носіїв судової влади в Україні (професійні судді, народні засідателі, суд присяжних): моногр. / Л.М. Москвич, С.О. Іваницький, І.О. Русанова. – Х.: ФІНН, 2009. – 488 с.

Марочкін І.Є. Добір кандидатів на посади суддів / І.Є. Марочкін // Інформ. вісн. Вищ. кваліфікац. коміс. суддів України. – 2007. – Вип. 1. – С. 23.

Організація судових та правоохоронних органів: підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл. / І.Є. Марочкін, Н.В. Сібільова, В.П. Тихий та ін.; за ред. І.Є. Марочкіна і Н.В. Сібільової. – 2-е вид., переробл. і доповн. – Х.: Одиссей, 2011. – 376 с.

Статус суддів: навч. посіб. / кол. авт.: І.Є. Марочкін, Ю.І. Крючко, Л.М. Москвич та ін.; за заг. ред. І.Є. Марочкіна. – Х.: Право, 2009.

Тема 5. Органи, що забезпечують функціонування судової влади

П л а н

1. Державна судова адміністрація: статус, система органів, повноваження.

2. Вища рада юстиції: статус, склад та порядок формування, повноваження.

3. Вища кваліфікаційна комісія суддів: склад, порядок формування та повноваження.

4. Органи суддівського самоврядування: завдання, види, повноваження.

Завдання

12. До конференції суддів загальних судів звернулась громадянка З. зі скаргою на дії судді місцевого суду м. Х. У прийнятті такої скарги громадянці З. було відмовлено.

Чи була така відмова правомірною? Назвіть повноваження конференцій суддів та порядок їх роботи. Наведіть перелік органів суддівського самоврядування. Назвіть найвищий орган суддівського самоврядування.

13. Назвіть осіб із перелічених нижче, які можуть бути присутні на з'їзді суддів України без спеціального запрошення:

- 1) Президент України;
- 2) народний депутат України;
- 3) Уповноважений Верховної Ради України з прав людини;
- 4) ректор вищого навчального закладу;
- 5) Генеральний прокурор України;
- 6) слідчий прокуратури району;
- 7) член Вищої ради юстиції;
- 8) Міністр оборони України;
- 9) студент I курсу юридичного вузу.

Яким органом скликається черговий з'їзд суддів України та у який період? Яким органом та за яких умов може бути скликаний позачерговий з'їзд суддів України?

Список нормативних актів та літератури

Конституція України від 28.06.1996 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (зі змін. від 30.09.2010 р.).

Положення про Державну судову адміністрацію України [Електронний ресурс]: затв. рішенням Ради суддів України від 22.10.2010 р. № 12. – Режим доступу: <http://court.gov.ua/olsa>. – Заголовок з екрана.

Про Вищу раду юстиції: Закон України від 15.01.1998 р. № 22/98-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1998. – № 25. – Ст. 146.

Конституція України: наук.-практ. комент. / редкол.: В.Я. Тацій, О.В. Петришин, Ю.Г. Барабаш та ін. – 2-е вид., переробл. і доповн. – Х.: Право, 2011. – 1128 с.

Організація судових та правоохоронних органів: підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл. / І.Є. Марочкін, Н.В. Сібільова, В.П. Тихий та ін.; за ред. І.Є. Марочкіна і Н.В. Сібільової. – 2-е вид., переробл. і доповн. – Х.: Одиссей, 2011. – 376 с.

Організація судової влади в Україні / за наук. ред. А.О. Селіванова. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 202 с.

Назаров І.В. Правовий статус Вищої ради юстиції / І.В. Назаров. – Х.: Право, 2006.

Бринцев В.Д. Організаційне забезпечення діяльності судів на регіональному рівні (нормативна база, проблеми та шляхи вирішення) / В.Д. Бринцев. – К.: Юстініан, 2003. – 400 с.

Статус суддів: навч. посіб. / кол. авт.: І.Є. Марочкін, Ю.І. Крючко, Л.М. Москвич та ін.; за заг. ред. І.Є. Марочкіна. – Х.: Право, 2009.

Т е м а 6. Прокуратура

П л а н

1. Місце прокуратури в системі розподілу державної влади та органів державної влади.
2. Завдання прокурорської діяльності.
3. Правові засади діяльності прокуратури України.

4. Принципи організації та діяльності прокуратури: поняття, класифікація і характеристика.

5. Система органів прокуратури. Територіальні та спеціалізовані прокуратури.

6. Функції прокуратури України на сучасному етапі. Їх загальна характеристика.

7. Вимоги до осіб, що призначаються на посади прокурорів і слідчих. Порядок їх призначення та звільнення.

8. Класні чини працівників органів прокуратури.

9. Заохочення і відповідальність прокурорів та слідчих.

Завдання

14. У., 26 років, який закінчив юридичний коледж зі ступенем бакалавра і має річний стаж роботи державним виконавцем, звернувся до прокуратури області із заявою прийняти його на посаду прокурором у тому ж районі, де він працював на попередній посаді. Старший помічник прокурора області по кадрах відмовив йому.

Чи були підстави для відмови? Які саме? Назвіть вимоги, що пред'являються до осіб, які призначаються на посади прокурорів.

15. Помічник прокурора Золочівського р-ну приніс апеляційне подання на вирок місцевого суду Золочівського р-ну Харківської обл. до Апеляційного суду Харківської обл. Прокурор Харківської обл. відкликав цю апеляцію у зв'язку з помилковою позицією помічника прокурора Золочівського р-ну.

Чи правильно вчинив прокурор області? Хто може відкликати апеляцію прокурора? Дайте характеристику принципу організації та діяльності органів прокуратури, на знання якого розраховано цю задачу.

16. Колегія обласної прокуратури прийняла рішення з питання, що розглядалося на її засіданні. Прокурор області після цього засідання повідомив Генерального прокурора України,

написавши у рапорті: “Незважаючи на те, що я не згоден з цим рішенням, оскільки воно не може забезпечити підвищення належної якості прокурорського нагляду в області, я його приймаю, оскільки підкоряюся більшості, що були присутні на засіданні колегії”.

Чи правильно вчинив прокурор області? Чи дотримався він вимог принципів організації та діяльності органів прокуратури? Дайте характеристику цих принципів.

17. До прокуратури району звернувся громадянин Д., інвалід із зору. Посилаючись на те, що йому дуже важко читати й писати, він висказав прохання виділити йому працівника прокуратури, який би зміг захистити його конституційні права у суді під час розгляду цивільної справи. Прокурор району відмовив йому, посилаючись на те, що у прокуратури на день звернення громадянина Д. великий обсяг термінової роботи. Йому було запропоновано звернутися до юридичної консультації за місцем мешкання.

Чи правильно вчинив прокурор? Інтереси яких груп громадян має представляти прокурор у суді?

18. За порушення трудової та виконавчої дисципліни прокурор м. Харкова своїм наказом притяг до дисциплінарної відповідальності старшого помічника прокурора Київського району м. Харкова й виніс йому сувору догану.

Чи правильно вчинив прокурор міста? Який прокурор може притягти до дисциплінарної відповідальності працівників районних прокуратур? Які види дисциплінарних стягнень можуть застосовуватися до працівників прокуратури?

Список нормативних актів та літератури

Конституція України від 28.06.1996 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (зі змін. від 30.09.2010 р.).

Про прокуратуру: Закон України від 05.11.1991 р. № 1789-ХІІ // Там же. – 1991. – № 53. – Ст. 793 (зі змін. та допов.).

Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 р. № 3781-ХІІ // Відом. Верхов. Ради України. – 1994. – № 11. – Ст. 50.

Про затвердження Дисциплінарного статуту прокуратури України: постанова Верховної Ради України від 06.11.1991 р. № 1796-ХІІ в ред. постанови Верховної Ради України від 22.06.2004 р. // Там же. – 1992. – № 4. – Ст. 15. (Щодо визнання неконституційними окремих положень: рішення Конституційного Суду України № 13-рп/2004 від 22.06.2004 р.).

Про затвердження Положення про класні чини працівників органів прокуратури України: постанова Верховної Ради України від 06.11.1991 р. № 1795-ХІІ // Там же. – 1992. – № 4. – Ст.14.

Конституція України: наук.-практ. комент. / редкол.: В.Я. Тацій, О.В. Петришин, Ю.Г. Барабаш та ін. – 2-е вид., переробл. і доповн. – Х.: Право, 2011. – 1128 с.

Тацій В. Прокуратура в системі поділу влади / В. Тацій // Вісн. прокуратури. – 1999. – № 2. – С. 27.

Науково-практичний коментар до Закону України “Про прокуратуру”: зб. нормат. актів / упоряд.: Т.В. Варфоломєєва, С.В. Гончаренко. – К.: Юрінком Інтер, 2000.

Субботін Є. Від загального нагляду – до представництва інтересів громадян та держави в суді (етапи трансформування загальнонаглядової функції прокуратури) / Є. Субботін, О. Черв’якова // Право України. – 1998. – № 5. – С. 63-65.

Лапкін А.В. Конституційно-правовий статус прокуратури України і міжнародний досвід / А.В. Лапкін // Другі конституційні читання: зб. тез наук. доп. і повідомл. міжнарод. наук. конф. – Х.: Права людини, 2009. – С. 270-272.

Косюта М.В. Прокуратура України: навч. посіб. / М.В. Косюта. – 2-е вид., переробл. і доповн. – К.: Знання, 2010. – 404 с.

Каркач П.М. Організація роботи прокуратури міста, району / П.М. Каркач. – Х.: Право, 2010.

Прокурорський нагляд в Україні: підруч. / І.Є. Марочкін, П.М. Каркач, Ю.М. Грошевий та ін.: за ред. І.Є. Марочкіна і П.М. Каркача. – Х.: Одиссей, 2006. – 240 с.

Щерба С.П. Прокуратура в странах СНГ: правовой статус, функции, полномочия / С.П. Щерба, Т.А. Решетникова, О.А. Зайцев. – М.: Экзамен, 2007. – 558 с.

Давиденко Л.М. Кримінальне переслідування як форма прокурорської діяльності у сфері протидії злочинності / Л.М. Давиденко, В.М. Куц // Вісн. Акад. прокуратури України. – 2007. – № 1. – С. 83-90.

Косюта М.В. Перспективи реформування законодавства про прокуратуру / М.В. Косюта // Вісн. прокуратури. – 2007. – № 7. – С. 12-17.

Лапкін А.В. Кримінальне переслідування – перспективна функція прокуратури / А.В. Лапкін // Вісн. Нац. акад. прокуратури України. – 2011. – № 1. – С. 63-72.

Анкудинов О.Т. Прокурорский надзор. Российская прокуратура в правовом демократическом государстве: учеб. / О.Т. Анкудинов, А.Н. Резинкина. – 2-е изд., переработ. и дополн. – М.: Норма. – 2008. – 404 с.

Гладышева О.В. Проблемы поддержания государственного обвинения в суде первой инстанции / О.В. Гладышева, Х.М. Лукожев. – М.: Юрлитинформ, 2009. – 200 с.

Організація судових та правоохоронних органів: підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл. / І.Є. Марочкін, Н.В. Сібільова, В.П. Тихий та ін.; за ред. І.Є. Марочкіна і Н.В. Сібільової. – 2-е вид., переробл. і доповн. – Х.: Одиссей, 2011. – 376 с.

Т е м а 7. Органи внутрішніх справ

П л а н

1. Органи внутрішніх справ: поняття, система, завдання та місце в системі правоохоронних органів.

2. Міністерство внутрішніх справ України.

3. Головні управління та управління Міністерства внутрішніх справ України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі: завдання, структура та повноваження.

4. Органи внутрішніх справ у районах (містах): структура та повноваження.

5. Відділи (управління) Міністерства внутрішніх справ на транспорті.

6. Міліція: поняття, задачі, структура, повноваження.

7. Податкова міліція, її завдання, структура, повноваження і кадрове забезпечення.

Завдання

19. *Оберіть з наведеного нижче переліку функцій, що покладаються на органи міліції:*

- 1) виконавча;
- 2) адміністративна;
- 3) оперативно-розшукова;
- 4) профілактична;
- 5) розвідувальна;
- 6) кримінально-процесуальна;
- 7) представницька.

Наведіть визначення міліції відповідно до законодавства. Назвіть правові основи діяльності органів міліції та визначте її місце у системі правоохоронних органів держави.

20. *Визначте із наведеного переліку підрозділи, з яких складається міліція:*

- 1) міліція громадської безпеки;
- 2) кримінальна міліція;
- 3) оперативно-розшукова міліція;
- 4) судова міліція;
- 5) спеціальна міліція;
- 6) податкова міліція;
- 7) міліція охорони.

Назвіть принципи, на яких будується діяльність міліції, та вимоги до осіб, які приймаються на службу до органів міліції.

Список нормативних актів та літератури

Конституція України від 28.06.1996 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (зі змін. від 30.09.2010 р.).

Кримінально-процесуальний кодекс України від 28.12.1960 р. № 1001-05 // Відом. Верхов. Ради УРСР. – 1961. – № 2. – Ст. 15 (із змін. і допов.).

Про міліцію: Закон України від 20.12.1990 р. № 565-ХІІ // Відом. Верхов. Ради УРСР. – 1991. – № 4. – Ст. 20 (із змін. і допов.).

Про Державну податкову службу України: Закон України від 04.12.1990 р. № 509-ХІІ // Там же. – 1991. – № 6. – Ст. 37 (із змін. і допов.).

Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-ХІІ // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – № 22. – Ст. 303 (із змін. і допов.).

Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30.06.1993 р. № 3341-ХІІ // Там же. – 1993. – № 35. – Ст. 358 (із змін. і допов.).

Про контррозвідувальну діяльність: Закон України від 26.12.2002 р. № 374-ІV // Там же. – 2003. – № 4. – Ст. 95.

Конституція України: наук.-практ. комент. / редкол.: В.Я. Тацій, О.В. Петришин, Ю.Г. Барабаш та ін. – 2-е вид., переробл. і доповн. – Х.: Право, 2011. – 1128 с.

Погорецький М.А. Досудове слідство України: історія та сучасність / М.А. Погорецький // Вісн. Луганської акад. внутр. справ МВС. – 2002. – Вип. 3. – С. 216-227.

Петриченко О. Проблеми реформування законодавства щодо системи органів досудового слідства в Україні / О. Петриченко // Юрид. журн. ЮСТІНАН. – 2002. – № 5. – С.1.

Чайковський А.С. Дізнання та досудове слідство: історія і сучасність: [навч. вид.] / А.С. Чайковський, С.В. Губар, В.А. Довбня. – К.: РВВ МВС України, 2004. – 180 с.

Слободянюк В. Дізнання: історія, сучасність, перспективи / В. Слободянюк // Прокуратура. Людина. Держава. – 2005. – № 4. – С. 65-68.

Камінський А. Нові пріоритети у діяльності органів внутрішніх справ України / А. Камінський // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали XII наук.-практ. конф., 9-10 листоп. 2006 р. – Львів, 2006.

Пивоваров В.В. Взаємодія органів досудового слідства та дізнання при розслідуванні кримінальних справ: моногр. / В.В. Пивоваров, Л.І. Щербина. – Х.: Право, 2006.

Капля О. Правовий статус правоохоронних органів Європейського Союзу / О. Капля // Вісн. Акад. управління МВС. – 2008. – № 3. – С. 105-115.

Організація судових та правоохоронних органів: підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл. / І.Є. Марочкін, Н.В. Сібільова, В.П. Тихий та ін.; за ред. І.Є. Марочкіна і Н.В. Сібільової. – 2-е вид., переробл. і доповн. – Х.: Одиссей, 2011. – 376 с.

Т е м а 8. Органи Служби безпеки України

П л а н

1. Завдання і правові підстави діяльності Служби безпеки України.
2. Система та організація діяльності Служби безпеки України.
3. Повноваження органів Служби безпеки України.
4. Правоохоронна функція Служби безпеки України.
5. Вимоги до осіб, які приймаються на службу до органів Служби безпеки України.
6. Контроль за діяльністю органів Служби безпеки України.

Завдання

21. *З наведеного переліку назвіть завдання органів Служби безпеки України:*

- 1) розкриття злочинів проти миру і безпеки людства;
- 2) запобігання дорожньо-транспортним пригодам;

3) прослуховування телефонних розмов громадян та посадових осіб;

4) запобігання організованій злочинній діяльності у сфері управління;

5) припинення протиправних діянь, які безпосередньо створюють загрозу життєво важливим інтересам України.

Назвіть інші завдання органів Служби безпеки України та наведіть перелік принципів їх діяльності.

Список нормативних актів та літератури

Конституція України від 28.06.1996 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (зі змін. від 30.09.2010 р.).

Кримінально-процесуальний кодекс України від 28.12.1960 р. № 1001-05 // Відом. Верхов. Ради УРСР. – 1961. – № 2. – Ст. 15.

Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-ХІІ // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – № 27. – Ст. 382.

Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-ХІІ // Там же. – 1992. – № 22.

Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30.06.1993 р. № 3341-ХІІ // Там же. – 1993. – № 35. – Ст. 358.

Про контррозвідувальну діяльність: Закон України від 26.12.2002 р. № 374-ІV // Там же. – 2003. – № 4. – Ст. 95.

Слободянюк В. Дізнання: історія, сучасність, перспективи / В. Слободянюк // Прокуратура. Людина. Держава. – 2005. – № 4. – С. 65-68.

Погорецький М.А. Досудове слідство України: історія та сучасність / М.А. Погорецький // Вісн. Луганської акад. внутр. справ МВС. – 2002. – Вип. 3. – С. 216-227.

Організація судових та правоохоронних органів: підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл. / І.Є. Марочкін, Н.В. Сібільова, В.П. Тихий та ін.; за ред. І.Є. Марочкіна і Н.В. Сібільової. – 2-е вид., переробл. і доповн. – Х.: Одиссей, 2011. – 376 с.

Ярмак В.Х. Адміністративно-правовий статус Служби

безпеки України / В.Х. Ярмакі // Митна справа. – 2009. – № 4. – С. 61-65.

Маяков В.А. Актуальні питання діяльності органів досудового слідства Служби безпеки України / В.А. Маяков // Досудове розслідування: актуальні пробл. та шляхи їх вирішення: [матеріали постій. діючого наук.-практ. семінару] (23 жовт. 2009 р.). – Вип. 1. – Х.: Оберіг, 2009. – С. 19-23.

Яворський В. Відповідність оперативно-розшукової діяльності, що здійснюється СБ України, стандартам прав людини / В. Яворський // Права людини. – 2009. – 16-30 квіт. – № 11. – С. 6-8.

Грідін О.В. Становлення та розвиток органів Служби безпеки України (історико-прав. аналіз) / О.В. Грідін // Держава і право. Юрид. і політ. науки. – Вип. 47. – К.: Ін-т держави і права НАН України, 2010. – С. 152-158.

Вітик І. Щодо окремих правових аспектів реформування правосуд'єтності Служби безпеки України / І. Вітик, В. Костюк // Право України. – 2009. – № 12. – С. 218-222.

Правове забезпечення оперативно-службової діяльності: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення: [матеріали постій. діючого наук.-практ. семінару] (28 трав. 2010 р.). – Вип. 1. – Х.: Оберіг, 2010.

Право і національна безпека: актуальні проблеми теорії та практики: [матеріали наук.-практ. конф.] (22 трав. 2009 р.). – Х.: Ін-т підготовки юрид. кадрів для СБУ НЮАУ, 2009.

Т е м а 9. Органи досудового розслідування

П л а н

1. Досудове розслідування кримінальних справ: поняття, види.
2. Органи, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, їх завдання і компетенція.
3. Органи дізнання, їх система, завдання і компетенція.
4. Органи досудового слідства, їх система, завдання і компетенція.
5. Статус слідчого. Вимоги, що пред'являються до кандидатів на посаду слідчого.

6. Структура слідчого апарату прокуратури, органів внутрішніх справ, Служби безпеки України, податкової міліції.

Завдання

22. *Порушуючи правила полювання, Д. здійснив відстріл трьох лосів. М'ясо реалізував на ринку. Одержавши про це інформацію, начальник держполювінспекції району порушив стосовно Д. кримінальну справу і провів дізнання.*

Дайте оцінку діям начальника держполювінспекції. Як повинен був вчинити начальник держполювінспекції району?

23. *Укажіть у зазначеному переліку органи дізнання:*

- 1) міліція;
- 2) інспектор ДАІ – по справах про автоаварії;
- 3) начальник геолого-розвідницької партії, експедиції;
- 4) органи державної безпеки – по справах, віднесених до їх ведення;
- 5) начальник рибної інспекції – по справах про порушення правил риболовства та охорони рибних запасів;
- 6) начальник зимівки у період відсутності у ній транспортних зв'язків;
- 7) завідувачий санітарно-епідеміологічною станцією – по справах про порушення закладами та підприємствами санітарно-гігієнічних норм;
- 8) митні органи – по справах про порушення митних правил та контрабанду;
- 9) органи державного пожежного нагляду по справах про пожежі;
- 10) технічний інспектор праці – по справах про порушення правил техніки безпеки праці.

Які ще існують органи дізнання? Поясніть, чому перелік органів дізнання є вичерпним? Розкрийте зміст понять: “досудове розслідування”, “досудове слідство”, “дізнання”. Яке співвідношення цих понять?

24. Студент 5-го курсу заочного факультету вищого юридичного закладу П. звернувся до прокуратури області з проханням прийняти його на роботу слідчим прокуратури. Протягом трьох років П. працював юрисконсультантом, характеризувався позитивно.

Чи буде задоволене прохання П.? Які вимоги пред'являються до кандидатів на посаду слідчих органів прокуратури?

Список нормативних актів та літератури

Конституція України від 28.06.1996 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (зі змін. від 30.09.2010 р.).

Кримінально-процесуальний кодекс України від 28.12.1960 р. № 1001-05 // Відом. Верхов. Ради УРСР. – 1961. – № 2. – Ст. 15.

Про прокуратуру: Закон України від 05.11.1991 р. № 1789-ХІІ // Відом. Верхов. Ради України. – 1991. – № 53. – Ст. 793.

Про міліцію: Закон України від 20.12.1990 р. № 565-ХІІ // Відом. Верхов. Ради УРСР. – 1991. – № 4. – Ст. 20 (зі змін.).

Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-ХІІ // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – № 27. – Ст. 382.

Про Державну податкову службу України: Закон України від 04.12.1990 р. № 509-ХІІ // Відом. Верхов. Ради УРСР. – 1991. – № 6. – Ст. 37 (із змін.).

Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-ХІІ // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – № 22.

Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30.06.1993 р. № 3341-ХІІ // Там же. – 1993. – № 35. – Ст. 358.

Про контрольно-розшукову діяльність: Закон України від 26.12.2002 р. № 374-ІV // Там же. – 2003. – № 4. – Ст. 95.

Коляда Я.А. Який Кримінально-процесуальний кодекс України потрібен слідчим? / Я.А. Коляда // Юрид. вісн. України. – 2001. – № 9-11.

Тертишник В.М. Удосконалення процесуального статусу слідчого / В.М. Тертишник // Теорії та практика застосування

чинного кримінального і кримінально-процесуального законодавства в сучасних умовах. – Ч. 2. – К.: Нац. акад. внутр. справ України, 2002.

Пивоваров В.В. Взаємодія органів досудового слідства та дізнання при розслідуванні кримінальних справ: моногр. / В.В. Пивоваров, Л.І. Щербина. – Х.: Право, 2006.

Чайковський А.С. Дізнання та досудове слідство: історія і сучасність: [навч. вид.] / А.С. Чайковський, С.В. Губар, В.А. Довбня. – К.: РВВ МВС України, 2004. – 180 с.

Слободянюк В. Дізнання: історія, сучасність, перспективи / В. Слободянюк // Прокуратура. Людина. Держава. – 2005. – № 4. – С. 65-68.

Погорецький М.А. Досудове слідство України: історія та сучасність / М.А. Погорецький // Вісн. Луганської акад. внутр. справ МВС. – 2002. – Вип. 3. – С. 216-227.

Баулін О.В. Поняття і система основних положень досудового розслідування України / О.В. Баулін, І.В. Потайчук // Незалежний суд – гарантія захисту прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 30 трав. 2009 р. – Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2009. – С. 387-394.

Андрусяк В. Мета та завдання досудового слідства / В. Андрусяк // Вісн. прокуратури. – 2010. – № 1. – С. 77-80.

Горпенюк А. Організаційно-правові питання вдосконалення досудового слідства в Україні / А. Горпенюк // Там же. – 2010. – № 2. – С. 64-68.

Лобойко Л.М. Реорганізація органів досудового розслідування у контексті концепції реформування кримінальної юстиції України / Л.М. Лобойко // Актуальні пробл. розкриття та розслідування злочинів у сучасних умовах. Ч. 1: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 30 жовт. 2009 р. – Запоріжжя: Юрид. ін-т ДДУВС, 2009. – С.86-89.

Горпенюк А. Становлення та перспективи розвитку досудового слідства в Україні / А. Горпенюк // Вісн. прокуратури. – 2010. – № 4. – С. 98-100.

Грошевий Ю.М. Досудове розслідування кримінальних справ / Ю.М. Грошевий, В.В. Вапнярчук, О.В. Капліна. – Х.: ФІНН, 2009. – 328 с.

Досудове розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення: [матеріали постій. діючого наук.-практ. семінару] (23 жовт. 2009 р.). – Вип. 1. – Х.: Оберіг, 2009. – 312 с.

Організація судових та правоохоронних органів: підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл. / І.Є. Марочкін, Н.В. Сібільова, В.П. Тихий та ін.; за ред. І.Є. Марочкіна і Н.В. Сібільової. – 2-е вид., переробл. і доповн. – Х.: Одиссей, 2011. – 376 с.

Т е м а 10. Адвокатура

П л а н

1. Поняття та сутність інституту адвокатури.
2. Правове регулювання адвокатської діяльності.
3. Принципи адвокатської діяльності.
4. Статус адвоката: порядок набуття, права та обов'язки.
5. Організаційні форми діяльності адвокатури.
6. Спілки та асоціації адвокатів: їх завдання та відмінність від адвокатських об'єднань.
7. Види адвокатської діяльності.
8. Адвокатська таємниця.
9. Основні принципи адвокатської етики.
10. Гарантії адвокатської діяльності.
11. Дисциплінарна відповідальність адвокатів.
12. Кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури: склад, структура та повноваження.

Завдання

25. У Міністерство юстиції України надійшла заява громадянина Н., який є уповноваженим представником адвокатської фірми “Консоль”, із проханням зареєструвати зазначене адвокатське об'єднання. Для реєстрації були подані всі необхідні документи. При розгляді питання про реєстрацію було встановлено, що статутом адвокатської фірми “Консоль” передбачається можливість ведення підприємницької діяльності.

Яке рішення має бути прийняте Міністерством юсти-

ції України і чому? Як Ви розумієте цілі і завдання адвокатських об'єднань?

26. Адвокату В. було доручено ведення справи по звинуваченню К. за ч. 2 ст. 396 КК України. У кримінальній справі була вкрай поверхово досліджена особистість К. Адвокат направив лист за місцем його роботи з проханням надіслати більш детальну характеристику.

Чи правильно зробив адвокат? Назвіть основні види адвокатської діяльності.

27. Загальний місцевий суд виніс окрему ухвалу на адресу адвоката Ф. у зв'язку з тим, що він, захищаючи інтереси підсудного Н., впливав на свідків умовленням і погрозами з метою домогтися вигідних для занятої ним позиції по справі показань. Окрема ухвала була розглянута на засіданні дисциплінарної палати Харківської обласної кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури.

Яке рішення має бути прийняте на засіданні палати? Оцініть перспективи розгляду дисциплінарної справи адвоката Ф. з урахуванням факту використання ним вказаних засобів і методів захисту.

Список нормативних актів та літератури

Конституція України від 28.06.1996 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (зі змін. від 30.09.2010 р.).

Про адвокатуру: Закон України від 19.12.1992 р. № 2887-ХП // Там же. – 1993. – № 9. – Ст. 62 (із змін. від 01.10.2008 р.).

Положення про Міністерство юстиції України від 14.11.2006 р. № 1577 // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 45. – Ст. 3020.

Рішення Конституційного Суду України по справі № 1-17/2000 від 16.11.2000 р. № 13-рп/2000 (справа про право вільного вибору захисника) / відп. ред. П.Б. Євграфов // Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 1997-2001. – К.: Юрінком Інтер, 2001.

Положення про кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури та Положення про Вищу кваліфікаційну комісію адвокатури: затв. указом Президента України від 05.05.1993 р. № 155/93 // Бюл. законодавства і юрид. практики України. – 2010. – № 4. – С. 116.

Про деякі заходи щодо підвищення рівня роботи адвокатури: указ Президента України від 30.09.1999 р. № 1240/99 // Офіц. вісн. України. – 1999. – № 39. – С. 1936.

Правила адвокатської етики від 01.10.1999 р.: затв. Вищою кваліфікаційною комісією адвокатури // Бюл. законодавства і юрид. практики України. – 2010. – № 4. – С. 164.

Про затвердження Порядку оплати праці адвокатів з надання громадянам правової допомоги в кримінальних справах за рахунок держави: постанова Кабінету Міністрів України від 14.05.1999 р. № 821 // Офіц. вісн. України. – 1999. – № 20. – Ст. 884.

Положення про порядок реєстрації адвокатських об'єднань: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 27.04.1993 р. № 302 // Зб. Постанов Уряду України. – 1993. – № 10. – Ст. 198.

Положення про Єдиний реєстр адвокатів України: затв. постановою Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури від 10.03.2000 р. № 2 // Бюл. законодавства і юрид. практики України. – 2003. – № 7. – С. 186.

Порядок складання кваліфікаційних іспитів у регіональних кваліфікаційно-дисциплінарних комісіях адвокатури: затв. протоколом Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури України від 01.10.1999 р. № 6/2 (зі змін та допов. від 13.02.2009 р. № V/10-166) // Там же. – 2010. – № 4. – С. 342.

Програма складання кваліфікаційних іспитів особами, які виявили намір отримати Свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю: затв. протоколом Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури України від 01.10.1999 р. № 6/2 (зі змін та допов. від 23.04.2004 р. № 4/3-2) // Бюл. законодавства і юрид. практики України. – 2010. – № 4. – С. 349.

Статут громадської організації “Спілка адвокатів України” [Електронний ресурс]: зареєстр. Міністерством юстиції Української РСР 14 листоп. 1990 р. Свідоцтво № 6.

Основні положення про роль адвокатів [Електронний ресурс]: прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам 1 серп. 1990 р.

Варфоломеева Т.В. Науково-практичний коментар до Закону України “Про адвокатуру” / Т.В. Варфоломеева, С.В. Гончаренко // Законодавство про адвокатуру та адвокатську діяльність. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 432 с.

Святоцький О.Д. Адвокатура України / О.Д. Святоцький, М.М. Михеєнко. – К.: Ін Юре, 1997.

Святоцький О. Адвокатура: історія і сучасність / О. Святоцький, В.В. Медведчук. – К.: Ін Юре, 1997.

Фіолевський Д.П. Адвокатура: підруч. / Д.П. Фіолевський. – К.: Алерта Прецедент, 2006.

Вільчик Т.Б. Організація роботи адвокатури України: навч. посіб. / Т.Б. Вільчик. – Х.: Вид. СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2006.

Бірюкова А.М. Гарантії адвокатської діяльності при здійсненні захисту / А.М. Бірюкова // Вісн. Акад. адвокатури України. – 2007. – С. 10. – 135-139.

Іванцова А.В. Організаційні форми діяльності адвокатури: моногр. / А.В. Іванцова. – Х.: ФІНН, 2011. – 248 с.

Організація судових та правоохоронних органів: підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл. / І.Є. Марочкін, Н.В. Сібільова, В.П. Тихий та ін.; за ред. І.Є. Марочкіна і Н.В. Сібільової. – 2-е вид., переробл. і доповн. – Х.: Одиссей, 2011. – 376 с.

Т е м а 11. Органи та установи юстиції

П л а н

1. Органи та установи юстиції: завдання, система та повноваження.
2. Правові підстави діяльності органів юстиції України.
3. Міністерство юстиції України: структура, основні завдання та повноваження.

4. Головне управління Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, управління юстиції Міністерства юстиції України в областях, містах Києві та Севастополі: структура та повноваження.

5. Районні та прирівняні до них управління юстиції: структура та повноваження.

Завдання

28. Назвіть з наведеного переліку повноваження Міністерства юстиції України:

1) офіційне видання збірників законодавства та кодексів України;

2) підготовка проектів концепцій напрямів розвитку законодавства;

3) підготовка пропозицій щодо проведення в Україні правової реформи;

4) примусове виконання рішень судів;

5) перевірка законності вчинення нотаріальних дій;

6) профілактика правопорушень;

7) реєстрація адвокатських об'єднань.

29. На підставі результатів перевірки роботи нотаріальних органів міста начальник обласного управління юстиції анулював реєстраційне посвідчення приватного нотаріуса і скасував постанову державного нотаріуса про відмову у вчиненні нотаріальної дії.

Чи правомірні дії начальника обласного управління юстиції?

Список нормативних актів та літератури

Конституція України від 28.06.1996 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (зі змін від 30.09.2010 р.).

Положення про Міністерство юстиції України від 14.11.2006 р. № 1577 // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 45. – Ст. 3020.

Положення про Головне управління юстиції Міністерства юстиції України в АР Крим, головні управління юстиції в областях, м.м. Києві та Севастополі від 14.02.2007 р. № 124/13391 // Офіц. вісн. України. – 2007. – № 47/5.

Положення про районні, районні у містах, міські (міст обласного значення), міськрайонні управління юстиції: затв. наказом Мін-ва юстиції України від 14.02.2007 р. № 47/5 // Там же. – 2007. – № 12. – Ст. 459.

Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-ХІІ // Відом. Верхов. Ради України. – 1993. – № 39. – Ст. 383 (зі змін. від 01.10.2008 р.).

Судове рішення і його виконання (Інтерв'ю з Міністром юстиції України О.В. Лавріновичем) // Уряд. кур'єр. – 2002. – 30 серп.

Железняк Н. Міністерство юстиції України – провідний орган у забезпеченні реалізації державно-правової політики / Н. Железняк // Право України. – 2000. – № 8.

Радзівська Л.К. Нотаріат в Україні: навч. посіб. / Л.К. Радзівська, С.Г. Пасічник. – К.: Юрінком Інтер, 2000.

Нотаріат в Україні: підруч. / за ред. В.В. Комарова. – К.: Юрінком Інтер, 2006.

Організація судових та правоохоронних органів: підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл. / І.Є. Марочкін, Н.В. Сібільова, В.П. Тихий та ін.; за ред. І.Є. Марочкина і Н.В. Сібільової. – 2-е вид., переробл. і доповн. – Х.: Одиссей, 2011. – 376 с.

Т е м а 12. Нотаріат

П л а н

1. Поняття нотаріату та нотаріальної діяльності, її форми, види, принципи здійснення.
2. Право на заняття нотаріальною діяльністю.
3. Статус нотаріуса, його права та обов'язки.

4. Організаційна побудова нотаріату в Україні:
 - 1) державні нотаріальні контори,
 - 2) приватна нотаріальна діяльність.
5. Дисциплінарна відповідальність нотаріуса.
6. Підстави і порядок зупинення та припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса.
7. Нотаріальні дії: порядок та правила вчинення.
8. Нотаріальна таємниця і гарантії її дотримання.

Завдання

30. Назвіть з наведеного переліку органи та посадових осіб, яким закон надає право вчиняти нотаріальні дії у певних, встановлених законом випадках:

- 1) посадові особи місцевих рад;
- 2) консульські установи;
- 3) лікарі швидкої допомоги;
- 4) командири військових частин;
- 5) адвокати.

31. Приватний нотаріус вчинив такі дії:

- 1) видав дублікати документів, що зберігаються в справах нотаріату;
- 2) видав свідоцтво про право на спадщину;
- 3) вжив заходів до охорони спадкового майна;
- 4) засвідчив справжність підпису на документі, призначеному для дії за кордоном;
- 5) від імені клієнта склав позовну заяву до господарського суду;
- 6) склав протокол огляду місця події у кримінальній справі на прохання слідчого;
- 7) посвідчив протест прокурора на незаконне рішення міської ради;
- 8) вчинив виконавчий напис про стягнення заборгованості з заробітної плати.

Які з перелічених дій нотаріуса є правомірними? Відповідь обґрунтуйте з посиланнями на відповідні норми правових актів.

Список нормативних актів та літератури

Конституція України від 28.06.1996 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (зі змін. від 30.09.2010 р.).

Положення про Міністерство юстиції України від 14.11.2006 р. № 1577 // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 45. – Ст. 3020.

Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-XI // Відом. Верхов. Ради України. – 1993. – № 39. – Ст. 383 (зі змін. від 01.10.2008 р.).

Положення про Вищу кваліфікаційну комісію нотаріату: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 08.12.2006 р. № 1689 // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 50. – Ст. 3314.

Положення про кваліфікаційну комісію нотаріату: затв. наказом Мін'юсту України від 01.12.2006 № 87/5 // Там же. – 2006. – № 49. – Ст. 3261.

Положення про порядок видачі свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю: затв. наказом Мін'юсту України від 22.06.2009 р. № 1107/5 // Там же. – 2009. – № 49. – Ст. 1664.

Положення про порядок реєстрації приватної нотаріальної діяльності: затв. наказом Мін'юсту України від 12.12.2008 р. № 2151/5 // Там же. – 2008. – № 97. – Ст. 3210.

Інструкція про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: затв. наказом Мін'юсту України від 03.03.2004 р. № 20/5 (зі змін. від 26.03.2010 р.) // Там же. – 2004. – № 10. – Ст. 639.

Статут Української нотаріальної палати: затв. Установчою конференцією нотаріусів України 22 квіт. 1993 р. // Законодавство України про нотаріат: Бюл. законодавства і юрид. практики України. – 1998. – № 5. – С. 34.

Баранкова В. Правова природа нотаріальної діяльності / В. Баранкова // Вісн. Акад. прав. наук України. – Х., 1998. – Вип. 3 (14). – С. 137-143.

Радзівєвська Л.К. Нотаріат в Україні: навч. посіб. / Л.К. Радзівєвська, С.Г. Пасічник. – К.: Юрінком Інтер, 2000.

Фурса С.Я. Нотаріат в Україні. Теорія і практика: навч. посіб. / С.Я. Фурса, Є.І. Фурса. – К.: А.С.К. – 2001. – 976 с.

Фурса С.Я. Нотаріальний процес: теорет. основи / С.Я. Фурса. – К.: Істина, 2003.

Нотаріат в Україні: підруч. / за ред. В.В. Комарова. – К.: Юрінком Інтер, 2006.

Комаров В. Новелізація нотаріального законодавства / В. Комаров, В. Баранкова // Юрид. вісн. України. – 2007. – № 15. – С. 5.

Чижмарь К.І. Концепція реформування органів нотаріату в Україні / К.І. Чижмарь // Бюл. М-ва юстиції України. – 2009. – № 9. – С. 46-53.

Єфіменко Л.В. Нотаріат в Україні: законодавство, судова практика / Л.В. Єфіменко. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 400 с.

Організація судових та правоохоронних органів: підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл. / І.Є. Марочкін, Н.В. Сібільова, В.П. Тихий та ін.; за ред. І.Є. Марочкіна і Н.В. Сібільової. – 2-е вид., переробл. і доповн. – Х.: Одиссей, 2011. – 376 с.

5. СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ

Адвокат – фізична особа, яка має вищу юридичну освіту, підтверджену дипломом України або відповідно до міжнародних договорів України дипломом іншої країни, та яка покликана надавати юридичну допомогу фізичним і юридичним особам на території України без будь-яких обмежень.

Адвокатська діяльність – здійснювана на професійній основі кваліфікована юридична допомога, яка надається спеціально уповноваженими на те особами – адвокатами.

Адвокатська таємниця – відомості, отримані адвокатом у процесі виконання своїх професійних обов'язків, розголошення яких може зашкодити юридичній чи фізичній особі.

Адвокатське бюро – організаційна форма адвокатської діяльності, за якої адвокат діє зі створенням юридичної особи. Діє на підставі статуту.

Адвокатські об'єднання – організаційна форма діяльності адвокатури, за якої адвокат для здійснення адвокатської діяльності об'єднується з іншими адвокатами у колегії, адвокатські фірми, контори.

Адвокатура – добровільне професійне громадське об'єднання, покликане відповідно до Конституції України сприяти захисту прав, свобод і представляти законні інтереси громадян України, іноземних громадян, осіб без громадянства, юридичних осіб, надавати їм іншу юридичну допомогу.

Адміністративне судочинство – форма реалізації судової влади, у процесі якої вирішуються юридично значущі справи, що виникають у сфері управлінських правовідносин за наявності публічного інтересу.

Адміністративні суди – спеціалізовані суди загальної юрисдикції, які здійснюють розгляд адміністративних справ, що пов'язані з правовідносинами у сфері державного управління та місцевого самоврядування.

Апарат Верховного Суду України – орган Верховного Суду України, який здійснює організаційно-методичне та інформаційне забезпечення діяльності Верховного Суду України.

Апеляційні господарські суди та апеляційні адміністративні суди – судові органи другої ланки системи судів загальної юрисдикції, які утворюються в апеляційних округах відповідно до указів Президента України.

Апеляційні загальні суди – судові органи другої ланки системи судів загальної юрисдикції, до яких відносяться апеляційні суди областей, апеляційні суди міст Києва та Севастополя, Апеляційний суд Автономної Республіки Крим.

Апеляція – спосіб оскарження судового вироку чи рішення, які не набрали чинності відповідно до процесуального законодавства, до апеляційного суду з метою перевірки їх законності та обґрунтованості.

Атестація – перевірка та оцінка ділової кваліфікації працівників органів прокуратури на предмет їх відповідності занятій посаді.

Бібліотека судів – з метою забезпечення судів нормативно-правовими актами, науковою і спеціальною літературою, матеріалами судової практики в кожному суді створюється бібліотека суду, фондами якої є друковані видання та комп'ютерні бази даних.

Верховний Суд України – найвищий судовий орган у системі судів загальної юрисдикції, що переглядає справи з підстав неоднакового застосування судами (судом) касаційної інстанції однієї і тієї ж норми матеріального права у подібних правовідносинах; переглядає справи у разі встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом та здійснює деякі інші повноваження, передбачені законом.

Виконавче провадження – сукупність дій органів і посадових осіб, зазначених у законі, спрямованих на примусове виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), які здійснюються на підставах, у спосіб та в межах повноважень, визначених законом, іншими нормативно-правовими актами, виданими відповідно до закону, а також рішеннями, що відповідно до цього закону підлягають примусовому виконанню.

Вища кваліфікаційна комісія суддів – постійно діючий орган у системі судоустрою України, завданням якого є забезпечення формування корпусу професійних суддів, здатних кваліфіковано, сумлінно й неупереджено здійснювати правосуддя шляхом відбору і рекомендування осіб для заняття посади професійного судді, визначення рівня фахової підготовки професійних суддів, розгляд питань про дисциплінарну відповідальність суддів.

Вища рада юстиції – колегіальний, незалежний орган, відповідальний за формування високопрофесійного суддівського корпусу, здатного кваліфіковано, сумлінно та неупереджено здійснювати правосуддя на професійній основі, а також за прийняття рішень стосовно порушень суддями і прокурорами вимог щодо несумісності та у межах своєї компетенції про їх дисциплінарну відповідальність.

Вищий адміністративний суд України – вищий судовий орган у системі адміністративних судів, що розглядають спори, які виникли у сфері публічних правовідносин.

Вищий господарський суд України – вищий судовий орган у системі господарських судів, що розглядають спори, які виникають у сфері господарських правовідносин.

Вищий спеціалізований суд з розгляду цивільних та кримінальних справ – вищий судовий орган у системі судів з розгляду цивільних та кримінальних справ.

Військові прокуратури – органи прокуратури, які здійснюють нагляд за додержанням законів органами військового управління, військовими об'єднаннями, з'єднаннями, частинами, підрозділами, установами і військовими навчальними закладами та посадовими особами Збройних Сил України, Державної прикордонної служби України, Управління державної охорони, Служби безпеки України та інших військових формувань, дислокованих на території України.

“Вісник Верховного Суду України” – офіційний друкований орган Верховного Суду України, у якому публікуються матеріали судової практики Верховного Суду України та інших судів загальної юрисдикції, матеріали з питань організації діяльності судів загальної юрисдикції та інші матеріали.

“Вісник Конституційного Суду України” – офіційний друкований орган Конституційного Суду України.

Господарське судочинство – форма реалізації судової влади, у процесі якої вирішуються правові конфлікти, що виникають у сфері господарських правовідносин. Зміст господарського судочинства полягає в розгляді й вирішенні правового конфлікту, який виник між суб’єктами, що здійснюють господарську або іншу економічну діяльність.

Державна виконавча служба – державна установа системи органів Міністерства юстиції, що забезпечує своєчасне, повне і неупереджене примусове виконання рішень судів.

Державна податкова служба – інститут державної влади України, основним завданням якого є здійснення контролю за виконанням податкового законодавства.

Державна судова адміністрація України – самостійна автономна структура організаційного забезпечення діяльності судів, яка покликана створити реальні передумови для забезпечення незалежності судів і суддів.

Державний виконавець – державний службовець, який здійснює примусове виконання судових рішень, виконання котрих покладається на державну виконавчу службу у порядку, передбаченому законом.

Дізнання – сукупність оперативно-розшукових та інших передбачених законом дій, які здійснюють спеціально уповноважені на це адміністративні органи та посадові особи з метою своєчасного виявлення ознак злочину та осіб, котрі його вчинили, а також для попередження та припинення злочинів.

Добір суддівських кадрів – сукупність процедур з добору кандидатів на посаду судді на підставі аналізу й оцінки його професійних, особистісних якостей, ступеня їх відповідності вимогам, встановленим законом, і вибір найбільш підготовлених кандидатів для виконання посадових обов’язків.

Досудове розслідування – діяльність спеціально уповноважених органів держави по виявленню злочинів та осіб, які їх скоїли, збиранню, перевірці, всебічному, повному й об’єктивному дослідженню та оцінці доказів, виявленню причин та умов вчинення злочинів.

Досудове слідство – основна форма розслідування, під час якого проводиться всебічне, повне та об’єктивне дослідження обставин справи, виявляються обставини, що як викривають, так і виправдовують обвинуваченого, а також обтяжують або пом’якшують його вину.

З’їзд суддів України – найвищий орган суддівського самоврядування в Україні, який приймає рішення, обов’язкові для всіх професійних суддів та всіх органів суддівського самоврядування.

Заняття адвокатською діяльністю індивідуально – організаційна форма, за якою адвокат здійснює свою діяльність без створення юридичної особи.

Збори суддів – зібрання суддів відповідного суду, на якому вони обговорюють питання внутрішньої діяльності цього суду та приймають колективні рішення з обговорюваних питань.

Інстанційність – обсяг процесуальних повноважень суду по вирішенню судової справи.

Інституціональні принципи судової влади – принципи, які фіксують загальні відносини, що виникають при запровадженні інституту судової влади в суспільстві, окреслюють її місце в системі поділу влади й загальних засад взаємовідносин з іншими державними та приватними інститутами.

Кандидат на посаду судді – особа, яка виявила бажання зайняти посаду судді, відповідає встановленим законодавством вимогам, пройшла спеціальну підготовку і склала кваліфікаційний іспит та щодо якої внесене подання відповідному органу про призначення чи обрання на посаду судді.

Касація – спосіб оскарження судових рішень, які вступили в законну силу, до вищого спеціалізованого суду.

Кваліфікаційний іспит – атестування особи, яка пройшла спеціальну підготовку і виявила бажання бути рекомендованою для призначення на посаду судді.

Кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури – існують для визначення рівня професійних знань осіб, що мають намір займатися адвокатською діяльністю, вирішення питань про дисциплінарну відповідальність адвокатів в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі; утворюються терміном на три роки.

Колегії в органах прокуратури – дорадчі органи, рішення яких реалізуються наказами відповідних прокурорів, в яких розглядаються найбільш важливі питання, що стосуються додержання законності, стану правопорядку, діяльності органів прокуратури, виконання наказів Генерального прокурора України, кадрових питань, заслуховуються звіти підпорядкованих прокурорів, начальників структурних підрозділів та інших працівників прокуратури.

Конституційне звернення – письмове клопотання до Конституційного Суду України про необхідність офіційного тлумачення Конституції України та законів України з метою забезпечення реалізації чи захисту конституційних прав та свобод людини і громадянина, а також прав юридичної особи.

Конституційне подання – письмове клопотання до Конституційного Суду України про визнання правового акта (його окремих положень) неконституційним, про визначення конституційності міжнародного договору або про необхідність офіційного тлумачення Конституції України та законів України.

Конституційне судочинство – форма реалізації судової влади, у процесі якої вирішуються юридичні справи, предметом яких є конституційно-правові питання, пов'язані із забезпеченням дотримання Конституції України державними органами й у прийнятті по них рішень, що тягнуть правові наслідки.

Конституційний Суд України – єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні, який вирішує питання про відповідність законів та інших правових актів Конституції України і дає офіційне тлумачення Конституції України та законів України.

Контррозвідувальна діяльність – виявлення, попередження і припинення розвідувальної або іншої діяльності спеціальних служб й організацій іноземних держав, а також окремих осіб, спрямованих на заподіяння шкоди безпеці України.

Конференція суддів – зібрання представників суддів (делегатів) відповідних судів, на якому вони обговорюють питання діяльності цих судів та приймають колективне рішення з обговорюваних питань.

Кримінальне судочинство – форма реалізації судової влади, у процесі якої розглядаються й вирішуються справи про

злочини. Зміст кримінального судочинства полягає в розгляді в судових засіданнях кримінальних справ і застосуванні встановлених законом видів покарання до осіб, які винні у вчиненні злочину, або у виправданні невинних.

Міліція – державний озброєний орган виконавчої влади, який захищає життя, здоров'я, права і свободи громадян, власність, природне середовище, інтереси суспільства і держави від протиправних посягань.

Міністерство юстиції України – головний (провідний) орган у системі центральних органів виконавчої влади щодо забезпечення реалізації державної правової політики, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

Наказне провадження – порядок видачі судового наказу без судового засідання.

Науково-консультативна рада при Верховному Суді України – науково-консультативна структура, яка утворюється з числа висококваліфікованих фахівців у галузі права з тих питань діяльності Верховного Суду України, підготовка яких потребує наукового забезпечення.

Науково-консультативна рада при вищих спеціалізованих судах – науково-консультативна структура, головним завданням якої є опрацювання питань, пов'язаних із роз'ясненням законодавства, поданням висновків щодо проектів законів та інших нормативно-правових актів, а також інших питань, пов'язаних з необхідністю наукового забезпечення діяльності вищого спеціалізованого суду.

Національна школа суддів України – державна установа зі спеціальним статусом, що забезпечує підготовку висококваліфікованих кадрів для судової системи та здійснює науково-дослідну діяльність.

Неповна апеляція – перегляд рішень судів першої інстанції на підставі лише тих фактичних даних, що встановлені з матеріалів, наданих особами, які брали участь у справі в суді першої інстанції.

Нотаріат – система органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати безспірні права, а також фак-

ти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені законом, з метою надання їм юридичної достовірності.

Нотаріус – представник органів та установ нотаріату, що законом уповноважений вчиняти нотаріальні дії.

Оперативно-розшукова діяльність – система гласних і негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів.

Орган прокуратури – складова частина системи прокуратури України, організована відповідно до адміністративно-територіального поділу України (територіальні прокуратури) або відповідно до організаційно-структурних та правових відносин у різних сферах суспільного життя (спеціалізовані прокуратури).

Органи внутрішніх справ – сукупність державних спеціалізованих установ, підпорядкованих Міністерству внутрішніх справ України, що виконують правоохоронні та правозастосовні функції по підтриманню правопорядку в державі.

Органи юстиції України – система органів виконавчої влади, яку очолює Міністерство юстиції України і до якої належать Головне управління юстиції Міністерства юстиції України в АР Крим, головні управління юстиції в областях, містах Києві та Севастополі, районні, районні у містах, міські (міст обласного значення) управління юстиції.

Організаційне забезпечення судової діяльності – комплекс заходів фінансового, матеріально-технічного, кадрового, інформаційно-методичного, організаційно-технічного характеру, спрямованих на створення умов для справжнього правосуддя.

Організаційні (судоустрійні) принципи – принципи, що визначають зміст норм та регулюють організацію судової системи, структуру її органів, статус суддів.

Пленум Верховного Суду України – колегіальний орган, повноваження якого визначаються Конституцією України, Законом України “Про судоустрій та статус суддів”, до складу якого входять всі судді Верховного Суду України.

Пленум вищого спеціалізованого суду – колегіальний орган, діяльність якого пов’язана із забезпеченням єдності судової практики у справах відповідної судової юрисдикції, до складу якого входять всі судді вищого спеціалізованого суду.

Податкова міліція – спеціальний підрозділ, який веде боротьбу з податковими правопорушеннями, здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, виконує оперативно-розшукову, кримінально-процесуальну та охоронну функції.

Постійні комісії Конституційного Суду України – допоміжні робочі органи з питань організації внутрішньої діяльності, що утворюються на засіданні з суддів Конституційного Суду України.

Права адвоката – поведінка адвоката, яка передбачена та дозволена чинним законодавством України, Правилами адвокатської етики адвоката та Статутом адвокатських об’єднань.

Правоохоронна діяльність – спеціалізована діяльність уповноважених державою органів та посадових осіб, яка полягає у захисті інтересів держави, безпеки суспільства, прав та свобод фізичних та юридичних осіб.

Правоохоронна система – сукупність державно-правових засобів, методів, гарантій, що забезпечують захищеність особи від протиправних порушень.

Правоохоронні органи – спеціально уповноважені державні органи, наділені владними повноваженнями, діяльність яких спрямована на захист прав, свобод та інтересів громадян, суспільства і держави.

Правосуддя – функція реалізації судової влади, яка здійснюється судом шляхом розгляду та вирішення у судовому засіданні цивільних, кримінальних, адміністративних та господарських справ та застосування норм права до спірних правовідносин.

Принципи організації та діяльності прокуратури – закріплені у Конституції України та в інших законах України основоположні вимоги, що відбивають призначення прокуратури в державі та суспільстві, визначають завдання та повноваження прокурорів, а також зміст та характер правових заходів і засобів здійснення нагляду за точним і однаковим виконанням

законів у державі, а також містять ознаки та якості, які допомагають відокремити органи прокуратури від інших державних органів, у тому числі і від правоохоронних.

Принципи судової влади – норми найбільш загального керівного характеру, що характеризують місце судової влади серед інших видів державної влади, визначають нормативний зміст її основних інститутів і спрямовані на досягнення завдань, що стоять перед цією владою.

Присяжні – громадяни України, які у випадках, передбачених процесуальним законодавством, залучаються для розгляду по першій інстанції судових справ у складі колегії присяжних.

Прокурор – посадова особа, яка перебуває на державній службі в органах прокуратури і має повноваження по здійсненню покладених на прокуратуру функцій та завдань відповідно до встановленої компетенції.

Прокурорський нагляд – вид діяльності спеціально уповноважених органів державної влади, наділених повноваженнями з виявлення порушень законів, вжиття заходів до поновлення порушених прав громадян та юридичних осіб і притягнення винних до відповідальності.

Професійні судді – громадяни України, які відповідно до Конституції України призначені чи обрані суддями і займають штатну суддівську посаду в одному з судів, передбачених Законом України “Про судоустрій і статус суддів”.

Рада суддів України – вищий орган суддівського самоврядування у період між проведенням з’їздів суддів України, на який покладається завдання щодо організації виконання та контроль рішень з’їзду, а також вирішення питань про скликання з’їзду.

Розвідувальна діяльність – діяльність органів зовнішньої розвідки Служби безпеки України з метою одержання інформації про зовнішні загрози безпеці України.

Служба безпеки України – державний правоохоронний орган спеціального призначення, що забезпечує державну безпеку України, на який покладено завдання захисту державного

суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного і оборонного потенціалу України, інтересів держави і прав громадян від розвідувально-підривної діяльності іноземних спеціальних служб, зазіхань з боку окремих організацій, груп і осіб.

Суд апеляційної інстанції – суд, який розглядає апеляції на рішення судів першої інстанції, що не набрали законної сили, з вирішенням питання про законність і обґрунтованість оскаржуваних рішень.

Суд першої інстанції – суд, який уповноважений в межах своєї компетенції первісно розглянути і вирішити кримінальні, цивільні, господарські, адміністративні справи. Суди першої інстанції розглядають справу по суті, встановлюючи обґрунтованість, необґрунтованість чи часткову обґрунтованість позову (спір про право цивільне чи про захист прав, свобод та інтересів у публічно-правових відносинах) або винність чи невинність особи (при обвинуваченні її у вчиненні злочину).

Суддівське самоврядування – підзаконна діяльність щодо самостійного колективного вирішення професійними суддями через виборні органи або безпосередньо їх колективами питань внутрішньої діяльності судів і суддівського корпусу, що здійснюється у встановлених законом межах.

Судова влада – специфічна гілка державної влади, яка має власну виключну компетенцію щодо розгляду соціальних конфліктів правового характеру, що мають юридичні наслідки, і реалізується виключно конституційними органами (судами) в межах закону та спеціальних (судових) процедур.

Судова діяльність – вид юрисдикційної діяльності, що здійснюється від імені держави виключно судом.

Судова інстанція – судовий орган в цілому або його структурний підрозділ, що виконує певну процесуальну функцію при здійсненні правосуддя.

Судова система – сукупність судів, створених і функціонуючих на основі єдиних принципів організації та діяльності.

Судові округи – територія, на яку поширюється юрисдикція суду.

Функції прокуратури – головні напрями діяльності прокуратури, що безпосередньо виражають її сутність та призначення. Функції підрозділяються на наглядові і ненаглядові.

Функціональні принципи судової влади – принципи, які визначають зміст норм, що регулюють відносини, котрі виникають при судовому розгляді цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних та інших справ і є характерними для будь-якої процедури розгляду судової справи і для всіх видів судочинства.

Функція досудового слідства – це діяльність слідчого у кримінальній справі в порядку, встановленому Кримінально-процесуальним кодексом України, по з'ясуванню всіх обставин, що підлягають доказуванню, зокрема, вона полягає у збиранні, закріпленні та дослідженні доказів для розв'язання питання про наявність або відсутність події злочину, вини певної особи в його вчиненні, про характер і розмір шкоди, заподіяної злочином тощо.

Цивільне судочинство – форма реалізації судової влади, в процесі якої вирішуються правові конфлікти, що виникають із цивільних, сімейних та деяких інших правовідносин. Зміст цивільного судочинства складає розгляд і вирішення юридичних справ, пов'язаних із захистом майнових, особистих немайнових, сімейних та інших прав і законних інтересів суб'єктів права.

Юрисдикція – повноваження відповідних органів по розгляду юридичних справ з винесенням по них юридично обов'язкових рішень.

6. ПОТОЧНИЙ (МОДУЛЬНИЙ) ТА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Опис предмета курсу

Курс	Напрямок, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчального курсу (структура залікового кредиту)
Кількість кредитів ECTS: 2,5	0304 “Право”	Обов’язкова:
Модулів: 3	6.030402 “Правознавство” “Бакалавр”	Модуль I Лекції: 26 Практичні (семінарські) заняття: 30
Змістових модулів: 2		Модуль II Індивідуальна робота: 6
Загальна кількість годин: 90		Модуль III Самостійна робота: 28
Тижневих годин: 2-4		Вид контролю: іспит

7. ОРГАНІЗАЦІЯ ПОТОЧНОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

Оцінювання знань студентів з курсу “Організація судових та правоохоронних органів” здійснюється на основі поточного модульного контролю (ПМК). Загальним об’єктом оцінювання знань студентів є відповідні частини навчальної програми з курсу “Організація судових та правоохоронних органів”, засвоєння якої відповідно перевіряється під час поточного модульного контролю.

Завданням поточного модульного контролю є перевірка розуміння та засвоєння навчального матеріалу змістового модуля, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь застосовувати отримані знання при відповіді на теоретичні запитання та при вирішенні практичних завдань.

Об’єктами поточного модульного контролю знань студентів з даного курсу є:

- успішність на практичних заняттях;
- виконання модульних контрольних завдань.

Оцінювання результатів поточного модульного контролю (МПК) здійснюється викладачем наприкінці вивчення кожного змістового модуля.

Критеріями оцінювання поточного модульного контролю є:

- результати роботи студентів на практичних заняттях (відвідування відповідних форм навчального процесу, рівень знань за результатами практичних занять, самостійне опрацювання тем у цілому чи з окремих питань) – від 0 до 2 балів;
- оцінка за модульну контрольну роботу (у тому числі у формі тестів) – від 0 до 10 балів.

Виконання модульних контрольних завдань може проводитися у формі тестів (з використанням комп’ютерних технологій), відповідей на теоретичні питання, вирішення практичних завдань під час проведення контрольних робіт.

Конкретний перелік тестів, питань та завдань, порядок і час їх складання, критерії оцінювання визначаються кафедрою і

доводяться до відома студентів на початку навчального семестру, що передує їх проведенню.

Підсумковий бал за результатами поточного модульного контролю (ПМК) обчислюється під час останнього практичного заняття відповідного семестру.

Загальна кількість балів за ПМК дорівнює 50. Кожен модуль оцінюється у 22 бали; індивідуальна робота – 6 балів.

Результати поточного модульного контролю (ПМК) знань студентів вносяться до відомості обліку поточної успішності та є основою для визначення загальної успішності студента з даного курсу, що враховується (при необхідності) при виставленні балів за підсумковий контроль знань (ПКЗ).

У разі невиконання завдань поточного модульного контролю (ПМК) з об'єктивних причин студенти мають право за дозволом декана відповідного факультету скласти їх до останнього практичного заняття повторно. Час та порядок складання визначається деканом відповідного факультету і кафедрою.

8. ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Відповідно до “Положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців” однією з форм організації навчання нарівні з лекціями, практичними заняттями є виконання індивідуальних завдань студентів та інші форми науково-дослідної діяльності студентів.

Виконання індивідуальної роботи дає можливість студенту закріпити та поглибити теоретичні і практичні знання, отримані в процесі вивчення окремих тем курсу, навчитися самостійно працювати з різними інформаційними джерелами, інтерпретувати матеріали періодичної літератури, аналізувати навчальну та наукову літературу, практику роботи судових та правоохоронних органів, отримати навички дослідної роботи.

З дисципліни “Організація судових та правоохоронних органів” індивідуальна робота студентів здійснюється у формі виконання індивідуального науково-дослідного завдання (далі – ІНДЗ), яке надається викладачем кожному студенту з урахуванням його творчих можливостей, навчальних здобутків та інтересів. ІНДЗ мають бути виконані до закінчення навчального курсу.

Індивідуальна робота студентів з курсу “Організація судових та правоохоронних органів” включає:

- анотації з прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис роботи тощо;
- підготовку рефератів (есе);
- розробку схем, таблиць;
- складання термінологічних словників;
- участь у роботі студентського наукового гуртка;
- підготовку й опублікування наукової статті, тез, наукової доповіді на конференції та участь у конференції.

Вибір студентом ІНДЗ відбувається за погодженням з кафедрою на початку навчального року. Організацію, контроль та оцінку якості виконання індивідуальної роботи студентів здійснює науковий керівник, який закріплюється кафедрою за академічною групою. При наявності певних питань студентам рекомендується звертатися за консультаціями до наукового ке-

рівника з метою отримання необхідних роз'яснень щодо організації індивідуальної роботи та можливого розширення списку літературних джерел.

ІНДЗ подається на кафедру не пізніше двох тижнів до закінчення практичних занять у паперовому та електронному вигляді.

Максимальна кількість балів, яка може бути присвоєна студенту за виконання індивідуального завдання, – 6.

Змістовий модуль I (поточне тестування)	Змістовий модуль II (поточне тестування)	Індивідуальна робота	Підсумковий іспит	Сума
22	22	6	50	100

9. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Підсумкове оцінювання рівня знань студентів з курсу “Організація судових та правоохоронних органів” здійснюється на основі результатів поточного модульного контролю (ПМК), індивідуальної роботи студентів та підсумкового контролю знань студентів (ПКЗ) за 100-бальною шкалою. Виконання завдань поточного модульного контролю (ПМК) оцінюється в діапазоні від 0 до 44 балів; індивідуальної роботи студентів – до 6 балів; завдань, що виносяться на підсумковий контроль знань (ПКЗ) – від 0 до 50 балів.

Підсумковий контроль знань студентів з курсу проводиться у формі іспиту з вузлових питань, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отримані знання.

Конкретний перелік питань та завдань, що охоплюють весь зміст навчальної дисципліни, критерії оцінювання екзаменаційних завдань, порядок і час їх складання визначаються кафедрою і доводяться до студентів на початку навчального року. До екзаменаційного білета включено три питання.

До відомості обліку підсумкової успішності заносяться сумарні результати в балах ПМК, індивідуальної роботи студентів та ПКЗ.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється у залікову книжку згідно з наступною шкалою:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НУ "ЮАУ"
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90-100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80-89
C	Добре – в цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75-79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70-74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60-69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	2	35-59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		1-34

10. ОРІЄНТОВНІ ПРОГРАМНІ ПИТАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Предмет і система навчальної дисципліни “Організація судових та правоохоронних органів”.

2. Взаємозв’язок навчальної дисципліни “Організація судових та правоохоронних органів” з суміжними навчальними дисциплінами.

3. Загальна характеристика судової та правоохоронної діяльності: поняття, зміст, ознаки та види.

4. Судові та правоохоронні органи держави: поняття, система та загальна характеристика.

5. Міжнародні стандарти організації та функціонування судових та правоохоронних органів.

6. Система норм національного законодавства щодо регулювання організації і діяльності судових та правоохоронних органів, їх класифікація і характеристика.

7. Виникнення та розвиток інституту судової влади в Україні.

8. Поняття судової влади, її характерні ознаки.

9. Місце судової влади в механізмі державної влади.

10. Функції судової влади.

11. Суд як орган судової влади.

12. Судді як носії судової влади.

13. Судочинство як процесуальна форма здійснення судової влади.

14. Поняття та види судочинства.

15. Відмінність судочинства від інших процедур державної діяльності.

16. Поняття принципів судової влади. Їх система і значення.

17. Характеристика принципів судової влади.

18. Поняття судової системи.

19. Зміст міжнародно-правових стандартів побудови судової системи. Принципи побудови судової системи за Конституцією України та їх реалізація в Законі України “Про судоустрій і статус суддів”.

20. Рівні (ланки) судової системи. Судові інстанції. Їх види та характерні відмінності.

21. Передумови та порядок утворення та ліквідації судів.

22. Система та зміст повноважень голів місцевих та апеляційних судів.

23. Види вищих спеціалізованих судів, їх повноваження. Структурний склад вищого спеціалізованого суду.

24. Пленум вищого спеціалізованого суду: порядок формування, повноваження.

25. Місце Верховного Суду України в судовій системі. Система та зміст його повноважень.

26. Пленум Верховного Суду України. Його склад та повноваження.

27. Завдання та основні принципи діяльності Конституційного Суду України. Порядок його формування.

28. Повноваження Конституційного Суду України.

29. Суддя – носій судової влади. Гарантії незалежності суддів.

30. Вимоги, що ставляться до кандидатів на посаду судді. Порядок заняття суддею посади.

31. Призначення на посаду судді.

32. Обрання на посаду судді безстроково.

33. Права та обов'язки судді.

34. Юридична відповідальність судді.

35. Підстави і порядок притягнення судді до дисциплінарної відповідальності.

36. Органи, що забезпечують дисциплінарне провадження щодо судді.

37. Припинення повноважень судді. Звільнення судді з посади.

38. Забезпечення судді. Порядок та умови.

39. Участь представників народу у здійсненні правосуддя. Їх статус.

40. Органи суддівського самоврядування, їх завдання та організаційні форми.

41. Збори суддів.

42. Конференції суддів.

43. Повноваження з'їзду суддів України.
44. Вища кваліфікаційна комісія суддів: завдання та повноваження.
45. Вища рада юстиції. Порядок формування, склад та повноваження.
46. Державна судова адміністрація: статус, система органів.
47. Органи прокуратури. Їх місце в системі органів державної влади.
48. Принципи організації та діяльності прокуратури.
49. Функції прокуратури. Їх характеристика.
50. Генеральний прокурор України. Порядок його призначення та звільнення, строк повноважень.
51. Повноваження Генерального прокурора України по керівництву органами прокуратури.
52. Колегії органів прокуратури.
53. Система органів прокуратури, її характеристика.
54. Вимоги, які пред'являються до осіб, що призначаються на посади прокурорів і слідчих прокуратури. Порядок їх призначення та звільнення.
55. Система органів внутрішніх справ. Їх місце серед інших державних органів.
56. Міністерство внутрішніх справ України, його основні завдання, структура, повноваження.
57. Міліція, її завдання, структура, повноваження.
58. Служба безпеки України. Її місце в системі правоохоронних органів. Завдання та повноваження.
59. Органи досудового розслідування кримінальних справ, їх поняття, види.
60. Органи дізнання, їх завдання, система, компетенція.
61. Органи досудового слідства, їх завдання, система, статус, компетенція.
62. Слідчий апарат, його структура в органах внутрішніх справ та прокуратури.
63. Поняття адвокатури, її завдання. Право на заняття адвокатською діяльністю.
64. Принципи діяльності адвокатури.

65. Організаційні форми діяльності адвокатури. Принципи діяльності адвокатських об'єднань.
66. Види діяльності адвокатів.
67. Права і обов'язки адвоката. Гарантії адвокатської діяльності.
68. Адвокатська таємниця, гарантії її дотримання.
69. Органи і установи юстиції.
70. Міністерство юстиції України, його структура і завдання.
71. Повноваження Міністерства юстиції України.
72. Державна виконавча служба: завдання, система органів.
73. Поняття нотаріату. Органи і посадові особи, які здійснюють нотаріальні дії.
74. Право на здійснення нотаріальної діяльності.
75. Статус нотаріуса, його права і обов'язки.
76. Нотаріальна таємниця, гарантії її дотримання.

ЗМІСТ

1. Вступ	3
2. Загальний розрахунок годин лекцій, практичних (семінарських) занять, самостійної роботи.....	6
3. Програма навчальної дисципліни “Організація судових та правоохоронних органів”.....	7
4. Завдання до практичних (семінарських) занять.....	11
5. Словник основних термінів.....	49
6. Поточний (модульний) та підсумковий контроль знань студентів.....	61
7. Організація поточного модульного контролю.....	62
8. Індивідуальна робота студентів.....	64
9. Критерії оцінювання успішності студентів з навчальної дисципліни.....	66
10. Орієнтовні програмні питання з навчальної дисципліни.....	68